

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA UPRAVO

Diplomsko delo

**RAZVOJNI VPLIVI SVETOVNIH NOGOMETNIH
PRVENSTEV NA BRAZILJO IN RUSIJO**

Timotej Valentinčič

Ljubljana, marec 2021

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**RAZVOJNI VPLIVI SVETOVNIH NOGOMETNIH PRVENSTEV NA
BRAZILIJU IN RUSIJO**

Kandidat:	Timotej Valentinčič
Vpisna številka:	04044608
Študijski program:	Visokošolski strokovni študijski program Uprava 1. stopnja
Mentor:	doc. dr. Mitja Durnik

Ljubljana, marec 2021

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisani Timotej Valentinčič, študent visokošolskega študijskega programa Uprava, 1. stopnje z vpisno številko 04044608, sem avtor diplomskega dela z naslovom Razvojni vplivi svetovnih nogometnih prvenstev na Brazilijo in Rusijo

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je priloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbel, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobil vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo, in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerimi so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Uradni list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala dipl. slov. Demi Štakul

Ljubljana, marec 2021

Podpis avtorja

POVZETEK

V svojem diplomskem delu sem predstavil ekonomske, socialne in politične vplive svetovnih nogometnih prvenstev na razvojne perspektive Brazilije in Rusije, ki sta gostili zadnji dve svetovni prvenstvi v nogometu. Dandanes skušajo razvite države in države v razvoju ter njihova mesta, z organizacijo velikih športnih dogodkov, spodbuditi razvoj z obnovo športne, transportne in druge splošne infrastrukture, izboljšanjem mednarodne podobe države in s povečanjem turizma ter zaposlitvenih zmožnosti. V delu sem, z analizo učinkov svetovnih prvenstev, poskušal ugotoviti, kakšne pozitivne in kakšne negativne gospodarske, politične in družbene razvojne vplive je prinesla organizacija svetovnih nogometnih prvenstev Braziliji in Rusiji.

Svetovna prvenstva v nogometu lahko državam gostiteljicam prinesejo predvidljive pozitivne kratkoročne in dolgoročne koristi. Po drugi strani pa lahko prinesejo tudi nepredvidljive posledice. Med najbolj vidne kratkoročne pozitivne vplive svetovnih prvenstev zagotovo spadata zaposlovanje in turizem. Dolgoročni pozitivni učinki pa se nanašajo na izboljšano mednarodno podobo države ter na obnovo splošne infrastrukture, ki ima dolgoročen in koristen vpliv na življenje lokalnih prebivalcev. Negativni vplivi svetovnih nogometnih prvenstev se nanašajo predvsem na izgradnjo nove športne infrastrukture, ki je po končanem prvenstvu prepogosto premalo uporabljena. Prav tako med negativne učinke svetovnih prvenstev spadajo protesti proti vladam in prisilno izseljevanje ljudi iz njihovih domov.

Države v razvoju in njihove vlade bi se morale najprej osredotočiti na zagotavljanje boljših storitev v državi, kot pa se posvetiti organizaciji prvenstva. Vlada bi lahko zadostila najnujnejše potrebe in težave svojih državljanov tako, da bi zagotovila zunanje naložbe, ki bi bile dolgotrajne in koristne za območja, ki jih najbolj potrebujejo. Najpomembnejše pa so potrebe, kot so dolgoročno ustvarjanje delovnih mest, razvoj splošne infrastrukture in hkrati, da to ne povzroči prisilnega izseljevanja ljudi.

Ključne besede: razvojni vplivi, svetovno nogometno prvenstvo, ekonomski vplivi, družbeni vplivi, politični vplivi, Brazilija, Rusija

ABSTRACT

DEVELOPMENTAL IMPACTS OF THE FIFA WORLD CUP ON BRAZIL AND RUSSIA

In my dissertation, I presented the economic, social and political impacts of the FIFA World Cup on development perspectives, Brazil and Russia, which have hosted the last two World Cups. Today, developed and developing countries and their cities, by organizing major sporting events, try to stimulate development by renovating sports, transport and other general infrastructure, improving the international image of the country, increasing tourism and employment opportunities. In my dissertation, I tried, by analyzing the effects of the World Cups, to identify what positive and negative economic, political and social development impacts the organization, the World Cup, had brought to Brazil and Russia.

FIFA World Cups can bring predictable positive short-term and long-term benefits to host countries. On the other hand, they can also have unpredictable consequences. Employment and tourism are certainly among the most visible short-term positive impacts of the World Cups. While, the long-term positive effects relate to the improved international image of the country and to the restoration of general infrastructure, which has a long-term and beneficial impact on the lives of local residents. The negative effects of the World Cup relate mainly to the construction of new sports infrastructure, which is too often underused after the championship. Also, among the negative effects of world championships are protests against governments and the forced eviction of people from their homes.

Developing countries and their governments should probably focus first on providing better services in the country than on organizing the World cup. The government could meet the most urgent needs and problems of its citizens by providing external investment that would be long-lasting and beneficial to the areas most in need. The most important are the needs, such as long-term job creation, the development of general infrastructure and that this does not lead to the forced eviction of people.

Key words: developmental impacts, FIFA World Cup, economic impacts, social impacts, political impacts, Brazil, Russia

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA	III
POVZETEK.....	V
ABSTRACT.....	VI
KAZALO.....	VII
KAZALO PONAŽORITEV	VIII
KAZALO GRAFIKONOV	VIII
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV	IX
1 UVOD	1
2 OPREDELITEV POJMOV TEORETIČNEGA OKVIRJA.....	4
2.1 VPLIV ŠPORTA IN NOGOMETNA NA RAZVOJ DRŽAV	4
2.2 ŠPORT IN MEDNARODNI ODNOSI.....	4
2.3 GLOBALIZACIJA.....	6
2.4 RAZVOJ	7
3 MEDNARODNA NOGOMETNA ZVEZA IN NARODI BRICS.....	10
3.1 FIFA	10
3.2 BRICS.....	12
3.3 BRAZILIJA	14
3.4 RUSIJA.....	15
4 ŠPORTNA, TRANSPORTNA IN NASTANITVENA INFRASTRUKTURA TER SKUPNI STROŠEK ORGANIZACIJE PRVENSTEV	17
4.1 IZGRADNJA IN PRENOVA TER UPORABA STADIONOV PO PRVENSTVU	17
4.2 TRANSPORTNA IN NASTANITVENA INFRASTRUKTURA	20
4.3 SKUPNI STROŠEK	23
5 EKONOMSKI, POLITIČNI IN SOCIALNI UČINKI.....	24
5.1 EKONOMSKI UČINKI.....	24
5.2 POLITIČNI UČINKI	28
5.2.1 »MEHKA MOČ« DRŽAV GOSTITELJIC	28
5.2.2 MEDNARODNA PODOBA.....	29
5.2.3 FIFA NAD ZAKONI DRŽAV GOSTITELJIC	32
5.3 SOCIALNI UČINKI	33
5.3.1 ZAPOSLENOST	34
5.3.2 PRISILNO IZSELJEVANJE IN PROTESTI	35
6 ANALIZA RAZISKAVE IN PRIPOROČILA	37
7 ZAKLJUČEK	40
LITERATURA IN VIRI	42

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Brazilska športna in transportna infrastruktura	22
Grafikon 2: Ruska športna in transportna infrastruktura	22
Grafikon 3: Število turističnih prihodov v Braziliji	27
Grafikon 4: Število turističnih prihodov v Rusiji	27

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

AFC	The Asian Football Confederation
BDP	Bruto domači proizvod
BRIC	Brazil, Russia, India, China
BRICS	Brazil, Russia, India, China and South Africa
CAF	The Confederation of African Football
CONCACAF	The Confederation of North, Central America and Caribbean Association Football
CONMEBOL	Confederación Sudamericana de Fútbol
COVID-19	Corona virus
FIFA	Fédération Internationale de Football Association
OFC	Oceania Football Confederation
UEFA	Union of European Football Associations
VŠD	Veliki športni dogodki

1 UVOD

Gostovanje velikih športnih dogodkov (VŠD), kot je svetovno nogometno prvenstvo, ne prinese samo navdušenja nad dogodkom in velike medijske izpostavljenosti, ampak prinaša tudi pričakovanje pozitivne donosnosti in naložbe, povezane z organizacijo takšnih dogodkov. To še posebej velja za enega največjih športnih dogodkov, svetovno nogometno prvenstvo - FIFA (Fédération internationale de football association) World Cup. Promotorji že dolgo trdijo, da gostovanje VŠD prinaša gospodarske in razvojne koristi (Maennig, 2007). Šport, zlasti nogomet, ki je dandanes najbolj razširjena in tudi najbolj priljubljena igra na svetu, igra pomembno vlogo v življenju milijonov ljudi po svetu. Po podatkih mednarodne nogometne zveze je po celem svetu okoli 3,5 milijarde nogometnih privrženecv in preko 300 milijonov igralcev, ki prihajajo iz več kot 200-tih nacij (FIFA, 2020b). Mednarodna nogometna zveza si lasti pravico, da enkrat na štiri leta organizira svetovno prvenstvo. Pravico do gostovanja prireditve podeli državam, ki so pripravljene graditi in vzdrževati športno in logistično infrastrukturo. Svetovno nogometno prvenstvo običajno poteka v državah z bogato nogometno tradicijo in uveljavljeno nogometno infrastrukturo.

Države po vsem svetu si prizadevajo in tekmujejo za pravico do gostovanja velikih športnih dogodkov, zlasti olimpijskih iger in svetovnih nogometnih prvenstev. To je povsem razumljivo, saj je obseg teh športnih dogodkov, ki se jih osebno udeleži veliko število ljudi, še več pa preko televizijskih ekranov, ustvarjen v milijardnih vsotah. Horne (2012) potrjuje razloge, zakaj si države in mesta po vsem svetu izredno želijo prirediti enega izmed VŠD ali pa kar oba izmed njih. Z organizacijo VŠD države in mesta opravičujejo več milijard dolarjev potrebne naložbe za uprizoritev teh dogodkov, na podlagi gospodarskega razvoja z navedenimi koristmi, ki prinašajo obnovo mest, prometne infrastrukture in razvoj turizma.

Organizacija VŠD, kot je svetovno nogometno prvenstvo, pozitivno vpliva na nekatere segmente gospodarskega in družbenega razvoja, saj omogoča razvoj turizma, infrastrukture ter zaposlitvenih možnosti. Prav tako ima lahko organizacija zaključnega turnirja pozitiven vpliv na politični razvoj, saj se izboljša mednarodna podoba države. Ker pa morajo države gostiteljice nameniti veliko denarja za naložbe v športno in splošno infrastrukturo, se posledično postavlja vprašanje, ali povračilo za razvoj odtehta ogromno nastalih gospodarskih stroškov ter političnih in socialnih tveganj. V raziskavi sem, s pomočjo ekonomskih, socialnih in političnih vplivov, poizkušal izmeriti učinke prvenstev na razvojne perspektive dveh držav, ki spadata v skupino narodov BRICS (Brazil, Russia, India, China and South Africa), s hitro družbeno in gospodarsko rastjo. Med Rusijo in Brazilijo je mogoče potegniti kar nekaj vzporednic, ena izmed njih je, da imata obe državi po dve veliki mesti, ki dominirata preko ostalih manjših mest. To sta ruska St. Petersburg in Moskva ter brazilska Rio de Janeiro in Sao Paulo, kjer so se odigrale najpomembnejše tekme obeh

prvenstev. Prav tako sta imeli državi tudi podobne ambicije pri razvojnih in investicijskih projektih, ki so bile

povezane z organizacijo prvenstva. Namen dela je bil proučiti in ugotoviti, kakšni so bili gospodarski, politični in družbeni vplivi svetovnih prvenstev na razvojne perspektive držav, ki sta gostili svetovni nogometni prvenstvi v Rusiji in Braziliji. Od teh vplivov je odvisno, ali sta imeli državi trajnostne pozitivne učinke ali bi bilo bolje, če bi organizacijo takšnih dogodkov opustili in večjo pozornost posvetili domačim izzivom. Gospodarski in socialni razvojni učinki, ki sem jih v delu proučil, se nanašajo na razvoj športne, transportne, nastanitvene infrastrukture in turizma ter na razvoj zaposlitvenih zmožnosti. Politični učinki pa se nanašajo na mednarodno podobo države in na izčrpane zahteve Fife. Cilj raziskave je pojasniti in predstaviti gospodarske, družbene in politične učinke svetovnih nogometnih prvenstev na razvojne perspektive izbranih držav, ki določajo, ali so bili ti vplivi ugodni oziroma neugodni za gostujočo državo. Zastavljenemu cilju bom sledil s proučevanjem literature ter zastavljenimi raziskovalnimi vprašanji, ki mi bodo v pomoč pri doseganju tega cilja:

- Analizirati, ali je organizacija svetovnega prvenstva profitabilna za države gostiteljice,
- ugotoviti, kakšne pozitivne in negativne učinke je prinesla organizacija svetovnega prvenstva državam gostiteljicam,
- ugotoviti, ali je organizacija svetovnega prvenstva državi gostiteljici pripomogla k dvigu turizma,
- ugotoviti, ali je organizacija svetovnega prvenstva državi gostiteljici pomembno pripomogla k izboljšanju športne, transportne in nastanitvene infrastrukture,
- ugotoviti, ali je organizacija svetovnega prvenstva državi gostiteljici pripomogla k izboljšanju mednarodne podobe.

V diplomskem delu sem postavil naslednje hipoteze:

Hipoteza 1: Svetovna nogometna prvenstva so državi gostiteljici pomembno izboljšala mednarodne prihode tujih turistov po končanem prvenstvu.

Hipoteza 2: Svetovna prvenstva v nogometu so državi gostiteljici pomembno izboljšala mednarodno podobo države po končanem prvenstvu.

Hipoteza 3: Rusija si je z organizacijo svetovnega prvenstva hitreje in učinkoviteje izboljšala športno in transportno infrastrukturo kot Brazilija.

V prvem delu diplomskega dela sem z deskriptivno metodo analiziral primarne in sekundarne vire, s katerimi sem določil teoretski okvir raziskovanja, ki se nanaša na koncepta globalizacije in mednarodnih odnosov, v povezavi z gospodarskim razvojem

držav. V drugem delu diplomskega dela je uporabljena metoda primerjalne analize, s katero sem med seboj primerjal ekonomske, politične in socialne vplive med državami gostiteljicami. Gospodarske učinke svetovnih prvenstev sem v diplomskem delu meril s pomočjo metode analize statističnih podatkov, s katero sem nekatere vsebinske ugotovitve podprl s statistično analizo kazalnikov turistične statistike držav ter s statistiko naložb v športno in transportno infrastrukturo. Politični učinki so merjeni s primerjalno analizo mednarodne podobe izbranih držav, glede na stanje po končanem prvenstvu. Družbeni učinki pa so predstavljeni s primerjalno analizo podatkov o zaposlenosti, protestih in prisilnem izseljevanju. V zaključku dela sem uporabil metodo sinteze, s katero sem poizkušal združiti posamezna izhodiščna teoretska spoznanja in jih povezati z zaključnimi ugotovitvami.

Delo je razdeljeno na sedem poglavij. V uvodnem poglavju so opisani namen, raziskovalna vprašanja, ki so mi bila v pomoč pri doseganju ciljev, ter metodologija dela. V drugem poglavju sem opredelil pojme teoretičnega okvirja, ki so: vpliv športa in nogometa na razvoj držav, povezava med športom in mednarodnimi odnosi ter koncepta globalizacije in razvoja. Tretje poglavje se nanaša na mednarodno nogometno zvezo ter narode BRICS, v katerem so podrobneje predstavljeni državi, ki sta gostili zadnji dve svetovni nogometni prvenstvi, Rusija in Brazilija, in Fifa. Četrto in peto poglavje sta ključnega pomena za diplomsko delo. V četrtem poglavju je predstavljena ključna infrastruktura, pod katero spadajo športna, transportna in nastanitvena infrastruktura, prav tako so v tem poglavju predstavljeni skupni stroški svetovnih prvenstev v nogometu. V petem poglavju so najprej predstavljeni ekonomski učinki, nato pa politični in socialni učinki svetovnih nogometnih prvenstev. V prvem podpoglavju so podrobneje predstavljeni ekonomski učinki, pod katere spada turizem, nato sledi podpoglavje o političnih učinkih, ki jih prinese organizacija velikih športnih dogodkov. V omenjenem podpoglavju sem predstavil koncept »mehke moči« v povezavi z mednarodno sliko držav gostiteljic. Prav tako so podrobneje predstavljene tudi zahteve mednarodne nogometne zveze, ki si podreja države gostiteljice na njihovem lastnem ozemlju, saj za Fifo nekateri zakoni »ne veljajo«. V zadnjem podpoglavju so predstavljeni socialni učinki, ki se nanašajo na zaposlenost, prisilno izseljevanje ljudi in proteste. V šestem poglavju sem predstavil ugotovljene rezultate in priporočila. V zaključku pa so predstavljene zaključne ugotovitve in hipoteze.

2 OPREDELITEV POJMOV TEORETIČNEGA OKVIRJA

V drugem poglavju bodo podrobneje opredeljeni pojmi teoretičnega okvirja diplomskega dela. V prvem podpoglavju je predstavljen vpliv športa in nogometa na razvoj držav. Sledi podpoglavje v katerem je predstavljeno razmerje med športom in mednarodnimi odnosi, nato tretje podpoglavje v katerem je podrobneje opredeljen pojem globalizacije. Na koncu je še podpoglavje v katerem je podrobneje opredeljen pojem razvoja.

2.1 VPLIV ŠPORTA IN NOGOMETA NA RAZVOJ DRŽAV

Organizacija Združenih narodov trdi, da obstaja povezava med športom in razvojem. Leta 2001 je bil ustanovljen Urad Združenih narodov za šport za razvoj in mir. Kot je na enem izmed srečanj Združenih narodov povedal takratni generalni sekretar Združenih narodov Ban Ki-moon (2011): »Šport je postal svetovni jezik, skupni imenovalec, ki ruši vse stene, vse ovire. Je svetovna industrija, katere prakse imajo lahko zelo velik vpliv. Predvsem pa je močno orodje za napredek in razvoj«.

Športna industrija je sektor s pomembnim gospodarskim vplivom. Visok razvoj nogometne industrije, v praktično vseh krajih planeta, omogoča dokazovanje, da je nogomet mogoče šteti za kazalnik razvoja na mednarodni ravni. Kar zadeva udeležbo, je nogomet eden izmed redkih športov, ki se igrajo po vsem svetu (Murray, 1996).

Gasquez (2017) navaja, da lahko šport in nogomet vplivata na gospodarsko rast in s tem na razvoj držav. Za najbolj koristno orodje merjenja, kako šport in nogomet vplivata na razvoj držav, so se izkazali endogeni modeli rasti, ki so jih v svojih raziskavah opisali Romer, Lucas, Rebelo in Barro v osemdesetih in v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja. Ti modeli prepoznavajo dve specifični spremenljivki, ki ustvarjata rast, to sta človeški kapital in tehnični napredek. Šport in nogomet sta povezana z gospodarsko rastjo pod pogojem, da pozitivno vplivata na človeški kapital in tehnični napredek, na primer z izboljšanjem zdravja, izobraževanja in produktivnosti športnikov ter nogometašev.

2.2 ŠPORT IN MEDNARODNI ODNOSI

Ker so mednarodni odnosi po definiciji širši pojem od mednarodne politike, samodejno vključujejo vse čezmejne dejavnosti, tudi tiste, ki so povsem funkcionalne (Levermore & Budd, 2004). Vzajemni odnos športa in mednarodnih odnosov bi moral imeti malo skupne koristi. Vendar je splošno znano, da svetovna politika vsekakor vpliva na šport in nasprotno lahko tudi športni dogodki včasih spreminjajo politične odločitve (Kobierecki, 2013).

Šport lahko na različne načine igra ključno vlogo v mednarodnih odnosih, saj ga lahko države uporabljajo za geopolitične blokade in s tem izkažejo domnevno superiornost

(Kobierecki, 2013). Po drugi strani pa so lahko VŠD koristni, saj lahko gledalce iz posameznih držav in njihove vlade doseže ljubezen do športa. Posledično lahko mednarodni športni dogodki izboljšajo tudi dvostranske in večstranske odnose (Esherick, Baker, Jackson & Sam, 2017). Takšen odnos med športom in mednarodnimi odnosi pomeni, da si obenem najbolj zaželen in najpomembnejši. Države in vlade si na mednarodnih športnih tekmovanjih želijo največjih športnih uspehov, ki naj bi pomenili moč države in njenega političnega ter gospodarskega sistema. Takšno sporočilo vlad ima lahko notranje in zunanje razsežnosti. Notranje razsežnosti se nanašajo predvsem na družbo znotraj posamezne države, zunanje pa se nanašajo na mednarodne odnose (Kobierecki 2013). Kot sta v svoji raziskavi, z naslovom *Sport Diplomacy: A Review of How Sports Can be Used to Improve International Relations*, opisala Trunkos & Heree (2017), lahko šport veliko pripomore k izboljšanju mednarodnih odnosov med državami, ker:

- Lahko šport ponudi neuradni razlog in lokacijo za srečanje mednarodnih voditeljev, da začnejo dialog,
- se lahko šport uporabi za premostitev kulturnih in jezikovnih razlik med narodi,
- je šport mogoče uporabiti za ozaveščanje o mednarodnih odnosih prek športnih ambasadorjev,
- se športni dogodki lahko uporabijo za ustvarjanje zapuščine za državo gostiteljico in izboljšanje njene politične slike v svetu.

Seveda pa lahko šport pripomore tudi k poslabšanju odnosov med državami. Eden izmed najbolj znanih primerov se je zgodil leta 1969, ko so ljudje migrirali iz El Salvadorja v Honduras zaradi težnje po boljšem življenju. Državi sta v tistem letu odigrali tri kvalifikacijske tekme za svetovno nogometno prvenstvo, pri čemer je na zadnji tekmi El Salvador prekinil vse diplomatske vezi s Hondurasom in začel bombardirati sosednjo državo (Esherick idr., 2017).

Dandanes je vsekakor splošno znano, da so med državami, ki se potegujejo za organizacijo, najbolj priljubljeni VŠD, kot sta svetovno nogometno prvenstvo in olimpijske igre. VŠD igrajo pomembno vlogo v mednarodnih odnosih, saj si države z njimi lahko izboljšajo podobo države v tujini in odnose z drugimi državami (Levermore & Budd, 2004). Pri organizaciji takšnih dogodkov imajo prednost bogatejše in razvitejše države, saj jim ni potrebno vlagati toliko denarja v izgradnjo in prenavo infrastrukture kot revnejšim in manj razvitim državam.

Povezava med športom in vladami je dvosmerna. Ob določenih priložnostih je šport tisti, ki vpliva na države kot glavne akterje mednarodnih odnosov. Organizacija VŠD ima velik gospodarski, politični in družbeni pomen za državo gostiteljico, saj je namen takšnih prireditev predvsem doseganje političnih ciljev in dokazovanje moči države ter njenih

sistemov. Poleg tega pa se opredelitev moči skozi šport zdi najbolj pravičen način dokazovanja moči (Kobierecki 2013).

2.3 GLOBALIZACIJA

Joshy (2009) trdi, da je v zadnjih nekaj desetletjih pojav globalizacije zajel praktično ves planet, in tako postal sestavni del delovanja svetovne skupnosti. Globalizacija je obsežen proces, ki ga oblikujejo predvsem liberalizacija trgovine, deregulacija finančnih trgov in nove komunikacijske tehnologije (Ravbar & Bole, 2007, str. 14). Nanaša se na naraščajočo ekonomijo in soodvisnost nacionalnih gospodarstev po vsem svetu. To se zgodi s hitrim naraščanjem čezmejnega pretoka blaga, storitev, tehnologije, kapitala, dela in znanja, ki vodi do globalnega oziroma enotnega svetovnega trga (Joshy, 2009).

Robertson (1990) definira koncept globalizacije kot združitev sveta v en sam prostor, kjer se kulture mešajo med oddaljenimi kraji. Takšna združitev pomeni krepitev družbenih odnosov na svetovni ravni, saj povezuje oddaljene lokacije tako, da se lokalni dogodki lahko prenašajo ali se pojavljajo po vsem svetu.

Ahtik in Mencinger (2012, str.25) trdita, da globalizacija sega na vsa področja življenja in prinaša nepredvidljive gospodarske, socialne, politične, kulturne, ekološke in pravne posledice, izmed katerih sta gospodarski kriminal in terorizem najbolj izpostavljeni negativni posledici. Po drugi strani pa globalizacija prinaša tudi pozitivne posledice, kot so odprava revščine, zmanjševanje zaostalosti ter večja blaginja.

Globalizacija ima v svoji naravi veliko dinamike. Kot je razvidno iz ekonomske razsežnosti, je pojav globalizacije osredotočen na hitro izmenjavo denarja, naraščajočo trgovino, finančne interakcije in izmenjavo strokovnega znanja po vsem svetu (Joshy, 2009). Mednarodno gibanje ljudi, kot so turisti, migranti ter delavci, je še en dokaz medsebojne povezanosti mednarodne skupnosti. Globalizacija ponazarja tehnološki napredek s prenosom različnih strojev, mehanizacije in opreme, ki jih proizvajajo multinacionalna podjetja in vladne agencije, med državami. Globalizacija vpliva tudi na medijski sektor, kar se kaže kot rezultat hitrega pretoka informacij, ki se proizvajajo in distribuirajo preko časopisov, revij, radia, filmov, televizije, video posnetkov in interneta (Maguire, 2008).

Svet se ne spreminja več samo v enotni trg pretoka dobrin in trgovinsko-prometnih tokov, marveč vse bolj postaja enotno območje investicijskih dejavnosti. Ob tem se globalno delujoča podjetja selijo iz tradicionalnih območij delovanja in postajajo multinacionalna podjetja, katerih razširitev je usmerjena na območja z nižjimi stroški dela (Ravbar & Bole 2007, str. 14).

2.4 RAZVOJ

Razvoj je kompleksen, večplasten koncept, ki ga ni mogoče učinkovito opisati skozi enotno definicijo. Ko je govora o razvoju, imata tako gospodarska rast kot gospodarski razvoj velik pomen. Senjur (2002,) trdi, da je potrebno razločevati med pojmom gospodarski razvoj in gospodarska rast, izmed katerima je gospodarski razvoj širši pojem in vključuje tudi pojem gospodarske rasti. Uspešno gospodarstvo je tisto gospodarstvo, ki je sposobno dolgoročno zagotavljati uspešno gospodarsko rast, ki je eden izmed kazalnikov razvoja. Gospodarska rast se v zahodni literaturi uporablja za gospodarska gibanja razvitih držav, medtem ko se gospodarski razvoj nanaša na manj razvite države. Pri gospodarski rasti gre predvsem za količinske spremembe, količinska razmerja in povečanja, merimo jo z bruto domačim proizvodom (Senjur, 2002,). Pri gospodarskem razvoju pa gre za količinsko in kakovostno izboljšavo življenjskega standarda ljudi. Zaradi tega se gospodarski razvoj ukvarja s problemi, kot so bogastvo in revščina, s proizvodnjo in razdelitvijo in s samo politiko razvoja. Pojem gospodarskega razvoja označuje predvsem kakovostne spremembe na boljše, pri katerih je poudarek na kakovosti, inovacijah in strukturnih spremembah. Gospodarski razvoj je proces ustvarjanja novih kakovostnih značilnosti gospodarstva. Za samo uresničitev gospodarskega razvoja je nujno, da se gospodarstvo tudi količinsko povečuje (Senjur, 2002,), tako se za opisovanje stanja v gospodarstvu uporabljajo štiri kategorije, in sicer: rast bruto domačega proizvoda, stopnja zaposlenosti, stopnja rasti cen in stanje plačilne bilance. Za doseganje gospodarskega razvoja sta pomembna tako gospodarska rast na eni strani, kakor tudi kakovostna izboljšava življenjskega standarda in strukturne spremembe na drugi (Senjur, 2002,).

Gospodarska rast ima velik pomen, saj omogoča razvoj infrastrukture, zaposlitvene možnosti in finančna sredstva, ki so na voljo za zagotavljanje javnih storitev (Matheson, 2006). Vendar pa samo gospodarska rast, kot eden izmed pomembnejših dejavnikov, ni zadosten pokazatelj razvoja.

Medtem ko je razvoj z gospodarskega vidika lažje merljiv, na primer s pomočjo gospodarske rasti, so družbeni in politični dejavniki razvoja nekoliko zapletenejši za merjenje, vendar to, kljub težjim in zapletenejšim postopkom merjenja, ne bi smelo povzročiti zmanjšanja skrbi države za njihovo merjenje, saj je razvoj več dimenzionalni pojav, povezan z različnimi socialnimi, ekonomskimi in političnimi dejavniki (Rontos, Salvati & Vavouras, 2013). Razvoj se ne nanaša le na en poseben pogled na socialno, politično in gospodarsko izboljšanje, ampak je to hibridni izraz za nešteto strategij, sprejetih za družbeno-ekonomsko in okoljsko preobrazbo. Učinkovit razvoj mora ob gospodarskih zajemati tudi politične in socialne dejavnike, kot so pravni dostop do ekonomskih priložnosti, možnost političnega sodelovanja, kakovostno zdravstveno varstvo in izobraževanje za vse človeške vire, ki sodelujejo v procesu razvoja (Akire, 2010).

Najpomembnejši faktor (gospodarskega) razvoja so ljudje, ki v njem sodelujejo. V preteklosti človeškim virom niso posvečali takšne pozornosti, saj je veljalo, da so imeli pomembnejšo vlogo pri razvoju ekonomski dejavniki, kot so na primer investicije. V novejšem času pa je začel človeški dejavnik prevzemati vse bolj odločilno vlogo v razvoju, saj do izraza vedno bolj prihajajo kvalitete človeških virov, pri katerih je strokovna usposobljenost človeškega vira njegova največja kvaliteta (Senjur, 2002,). Tako razvite države kot države v razvoju so v zadnjih desetletjih posvečale vedno več pozornosti razvoju spretnosti človeških virov. To se je izkazalo za ključno strategijo pri doseganju gospodarske konkurenčnosti in rasti. Kompetence človeških virov lahko v mnogih pogledih vplivajo na gospodarski in družbeni razvoj, saj izboljšujejo rezultate na trgu dela, tako glede stopnje zaposlenosti kot glede dohodka. Poleg tega pa imajo odrasle osebe z visoko stopnjo temeljnih spretnosti občutek, da imajo glas, ki lahko spremeni družbeno in politično življenje (Taylor, 2012). Prav tako je tudi kopičenje človeškega kapitala pomemben del razvojnega procesa, na to pa v veliki meri vplivajo javni programi za šolanje in zdravje (Barro, 1999).

Ko je govora o razvoju na splošno, je primerna uporaba več sektorskega pristopa, saj učinkovit dolgoročni razvoj neguje sadove človeškega napredka. Ta večsektorski pristop, ki vključuje gospodarske, socialne in politične spremembe, je namenjen izboljšanju kakovosti življenja ljudi, njihovega znanja in spretnosti, zaposlitvenih možnosti, razdelitvi bogastva, hkrati pa zmanjšanju revščine in neenakosti (United Nations Development Programme, 1996).

Po mnenju Nobelovega nagrajenca za mir Amartyaja Sena (1999), je svoboda tisti dejavnik, ki je glavni cilj razvoja in tudi glavno sredstvo za razvoj. Razvoj je proces širjenja človekove svobode, človek pa je gonilo sprememb. Kot je dejal Sen (1999): »Razvoj zahteva odstranitev glavnih virov nesvobode; revščine in tiranije, slabih ekonomskih priložnosti, pa tudi sistemske socialne prikrajšanosti, zanemarjanja javnih objektov ter nestrpnosti ali pretirane aktivnosti represivnih držav.« Obstaja pet vrst med seboj povezanih svoboščin, in sicer politična svoboda, gospodarska zmogljivost, socialna priložnost, preglednost in varnost. Država ima vlogo pri podpiranju svoboščin z zagotavljanjem javnega izobraževanja, zdravstva, mrež socialne varnosti, dobre makroekonomske politike, produktivnosti in varovanja okolja (Sen, 1999).

Širitev človekove svobode pomeni raznoliko izbiro potrebščin, nujnih za dostojno življenje, kot so zdravje, izobraževanje, dohodek, politična svoboda in človekove pravice. Omejitve na posameznikove zmožnosti so lahko posledica države. Poleg tega država, ki se osredotoča samo na gospodarsko rast in ne na družbene vidike, resno zgreši željeni cilj razvoja (Gasper, 2007). Socialna neenakost in pomanjkanje priložnosti ovirata razvoj, saj so državljani ujeti v revščino in imajo manj možnosti, da prispevajo k razvoju njihove

skupnosti. Razvoja zato ni mogoče ocenjevati samo skozi gospodarsko rast, vendar mora biti večdimenzionalen in se ukvarjati z naravo življenja, ki ga živijo ljudje.

Todora in Smith (2009) navajata, da je razvoj treba razumeti kot večdimenzionalen proces, ki vključuje spremembe v družbenih strukturah, narodnemu odnosu in državnih institucijah. Je proces, ki mora v svojem bistvu predstavljati celotno lestvico sprememb, s katerimi je celoten družbeni sistem prilagojen različnim osnovnim potrebam ter željam posameznikov in družbenih skupin v sistemu. Tako pridemo do najprimernejše in najcelovitejše razlage razvoja, ki pravi, da razvoj pomeni izboljšavo kvalitete življenja ljudi, z zmanjševanjem neenakosti in revščine, dostop do kvalitetne izobrazbe, zdravstva, zaposlitvenih možnosti, izboljšavo infrastrukture ter tudi povečanje gospodarske rasti (Todora & Smith, 2009).

3 MEDNARODNA NOGOMETNA ZVEZA IN NARODI BRICS

3.1 FIFA

The Fédération Internationale de Football Association (FIFA) je glavni vodstveni organ svetovnega nogometa. Organizacija je bila ustanovljena leta 1904 s strani nogometnih uradnikov in njihovih združenj iz Francije, Belgije, Nizozemske, Švice, Španije, Danske, Švedske in Nemčije. Organizacija je v svetu postala prepoznavna z omogočanjem izvedbe nogometnih turnirjev po vsem svetu, pa tudi z racionalizirano razlago pravil in zakonov igre (FIFA, 2019). S sedežem v Zürichu (Švica) je Fifa opisana kot mednarodna nevladna organizacija, ki jo ureja švicarsko pravo. Njen vpliv je tako mogočen, da doseže skoraj vse kraje zemlje.

Fifa je največja nevladna organizacija na svetu, saj ima z 211 pridruženimi nogometnimi združenji, ki jih finančno in logistično podpira z različnimi programi, več članov kot Združeni narodi. Nogometna združenja pod okriljem Fife, ki so razpršena po vseh kontinentih sveta, tvorijo šest različnih konfederacij. Na območju Azije je to AFC (The Asian Football Confederation), v Afriki CAF (The Confederation of African Football), nogometna konfederacija v Severni in Srednji Ameriki ter na Karibih je CONCACAF (The Confederation of North, Central America and Caribbean Association Football), v Južni Ameriki je to CONMEBOL (Confederación Sudamericana de Fútbol), UEFA (Union of European Football Associations) v Evropi in OFC v Oceaniji (Oceania Football Confederation). Kot predstavniki Fife so nogometna združenja v svojih državah dolžna spoštovati statute in cilje nogometnega vodstvenega organa ter jih v skladu s tem tudi promovirati v svetu (FIFA, 2020b). Nogometna združenja niso pridružena le Fifi, ampak tudi njihovim kontinentalnim organom upravljanja. Ta združenja so odgovorna za uprizoritev mednarodnih tekmovanj za državne ekipe in klube, medtem ko delujejo tesno povezano s Fifo. Za upravljanje najbolj priljubljenega športa na svetu so potrebne številne regionalne skupine po vsem svetu, saj je to eden izmed redkih športov, pri katerem sezona poteka praktično skozi celotno leto. To še bolj zapletajo ligaška in pokalna tekmovanja znotraj posameznih držav, ki se pogosto prekrivajo z mednarodnimi turnirji ali mednarodnimi tekmami nacionalnih reprezentanc ter klubov (FIFA, 2020).

Dolžnost mednarodne nogometne zveze je, da predseduje najbolj priljubljenemu svetovnemu športu in mu zagotovi organizacijo, upravljanje in nemoten potek turnirjev. Fifa si prizadeva za konstantno izboljšanje nogometne igre, ki jo prikazuje kot »globalno igro« (FIFA, 2019). S tem želi nogomet uporabljati kot povezovalno silo, ne samo za izboljšanje igre, ampak tudi za izboljšanje družbenega in človeškega razvoja, spodbujanja miru, izobraževanja, zdravstva in socialnega vključevanja (FIFA, 2019). Strukturno gledano, Fifo sestavlja kongres, ki je vrhovni zakonodajni organ in ga sestavljajo vsi člani združenja.

Kongres znotraj Fife skorajda velja za nekakšen nogometni parlament in je odgovoren za razvoj nogometne igre (FIFA, 2019). Kongresu sledi izvršni odbor, ki je organ odločanja organizacije, voden s strani predsednika, ki ga izvolijo na kongresu. Takšna sestava organizacije omogoča šest regionalnih konfederacij, ki neposredno vplivajo na odločitve, z usmeritvijo oziroma ob strokovni pomoči 22-ih stalnih odborov. Odločitve, sprejete s strani predsednika, kongresa, izvršnega odbora in stalnih odborov, izvršuje uprava Fife, ki jo vodi generalna sekretarka Fatma Samoura. Predsednik Gianni Infantino ima najvišjo funkcijo v Fifi. Z neprimerljivo močjo in vplivom predstavlja Fifo v svetu in predseduje njegovim organom ter odborom, za katere je bil imenovan kot predsednik (FIFA, 2019).

Glavni dogodek Fife je svetovno nogometno prvenstvo (FIFA World Cup). Priredi ga država, kateri Fifa podeli pravico do gostovanja. Zaključni turnir pritegne milijardne vsote denarja z mednarodnimi prenosi in sponzorskimi pogodbami. Poleg tega pa pritegne tudi veliko število gledalcev, ki si tekme ogledajo bodisi v živo ali preko televizijskih ekranov (Frawley & Adair, 2014). Na zaključni turnir, ki poteka vsaka štiri leta, se preko kvalifikacij uvrsti 32 reprezentanc iz celotnega sveta, pri čemer je gostiteljica prvenstva avtomatsko uvrščena na prvenstvo brez predhodnih kvalifikacij. V kvalifikacijah, ki se začnejo dve leti pred in končajo pol leta pred prvenstvom, sodeluje vseh 211 nogometnih združenj, ki so pod okriljem Fife. Zaključni turnir poteka tako, da se reprezentance najprej pomerijo v skupinah po štiri, pri čemer prvi dve reprezentanci napredujeta iz skupine. Nato sledijo izločilne tekme, kjer se reprezentance, ki so napredovale, najprej pomerijo v osmini finala, sledi četrtfinale in nato polfinale. Sledita tekmi za 3. in 4. mesto ter finale, v katerem se, po mesecu dni napetih bojov, dobi zmagovalca turnirja.

Prvo nogometno svetovno prvenstvo je bilo leta 1930 v Urugvaju. Od takrat naprej se je zvrstilo 21 svetovnih nogometnih prvenstev, na katerih je uspelo zmagati osmim reprezentancam (Fox sports, 2020). V preteklosti so svetovna nogometna prvenstva potekala večinoma v Evropi in Južni Ameriki. To se je spremenilo leta 1994, ko je Fifa prvič podelila organizacijo ZDA (Združene države Amerike). Sledili sta Japonska in Južna Koreja, ki sta skupaj gostili prvo svetovno prvenstvo v Aziji, leta 2002 (Matheson, 2012). Organizacija zadnjih treh svetovnih prvenstev v nogometu je v zadnjem desetletju vsakokrat pripadla državam iz skupine narodov BRICS, ki še nikoli niso gostile prvenstva. Leta 2010 je prvenstvo gostila Južna Afrika, leta 2014 je bila gostiteljica prvenstva Brazilija. Zadnje prvenstvo pa je, leta 2018, gostila Rusija. Fifa s tem nadaljuje trend, da organizacijo podeli državam, ki še nikoli niso organizirale svetovnih prvenstev. Naslednje prvenstvo bo gostil Katar, leta 2022, ki prav tako še nikoli ni gostil prvenstva (FIFA, 2020). Katar je verjetno najmanjša država, ki bo kdaj koli samostojno gostila svetovno nogometno prvenstvo, kar bi ji lahko prineslo določene težave pri organizaciji dogodka, ki so omenjene v nadaljevanju dela (Pajpai, 2019).

Kljub temu, da mednarodna nogometna zveza trdi, da je neprofitna organizacija, je v času svetovnih prvenstev, leta 2014, na različne načine, ustvarila 4,1 milijarde evrov prihodkov, leta 2018 pa 4,4 milijarde. Svetovno prvenstvo v nogometu ni le eden od največjih športnih dogodkov na svetu, ampak je tudi glavni vir prihodkov za Fifo. Fifa na takšnih in podobnih dogodkih ustvarja dohodek s prodajo televizijskih pravic in pravic trženja, vstopnic, z oglaševanjem in s sponzorskimi pogodbami. Največ prihodkov Fifa pridobi iz naslova televizijskih in tržnih pravic. Leta 2014 je na ta način zaslužila 3,3 milijarde, leta 2018 pa nekaj manj kot 3 milijarde evrov (FIFA, 2014 & 2018). Poleg tega pa ji partnerji, ki so med drugim tudi nekatere izmed največjih svetovnih korporacij, letno izplačajo nekje med 25 in 50 milijoni. Trenutno ima Fifa sedem stalnih partnerjev, ki jo finančno podpirajo med ciklom svetovnih prvenstev, od leta 2018 do leta 2022. Na tem seznamu so nemški Adidas, ameriški Coca-Cola in Visa, južno korejska Hyundai & Kia, kitajska Wanda, ruski velikan Gazprom ter katarski Qatar Airways (Zacks, 2018). Ker je Fifa neprofitna organizacija in so njeni stroški minimalni, lahko zato čim več zaslužka usmeri v razvoj samega športa (FIFA, 2018).

3.2 BRICS

BRICS (Brazil, Russia, India, China and South Africa) je okrajšava za skupino držav, ki so vodilna gospodarstva v vzponu svetovnega gospodarstva. Skupina držav BRICS je osredotočena predvsem na svetovne trgovinske in finančne sektorje. V zadnjem desetletju in pol je doživela hitrejšo rast, v nekaterih sektorjih, kot razvite države (International trade center, 2017). Kratico je leta 2001 skoval gospodarski svetovalec Jim Oneill. Bila je skovana, da bi poudarila izjemno vlogo pomembnih nastajajočih gospodarstev. Na začetku je vključevala le Brazilijo, Rusijo, Indijo in Kitajsko (BRIC). Države so se, kot skupina, začele sestajati leta 2006. Južna Afrika je bila leta 2010 povabljen, da se pridruži skupini, nakar se je skupina preimenovala v BRICS (Horne, 2011).

Ko so se države začele sestajati, je Truman leta 2006, glede na podobnosti med omenjenimi državami, določil nekakšen okvir, ki velja za omenjene države (Radulescu, Panit & Voica, 2014):

- So države v razvoju z ustrezno svetovno gospodarsko uspešnostjo in visokim potencialom,
- so države s sistemskim pomenom za svetovno gospodarstvo; v tem pogledu imajo njihovi nacionalni nastopi globoke posledice tako na regionalni kot na svetovni ravni,
- sposobne so vplivati na upravljanje svetovnega gospodarstva.

Dejavnika, ki sta pripomogla in omogočila gospodarski vzpon skupini BRICS, sta bila večji vnos virov ter ogromen obseg ozemlja in prebivalstva, ki obsega skoraj polovico svetovnega prebivalstva. Brazilsko gospodarstvo temelji predvsem na ogromnih zalogah mineralnih

surovin, Rusko na pridobivanju nafte, plina ter mineralnih dobrin, medtem pa ima Kitajska prednost poceni delovne sile in virov po nizkih cenah. Indijsko gospodarstvo temelji predvsem na nizkocenovni delovni sili (Radulescu idr., 2014). Južna Afrika ima velike zaloge rudnin ter razvite in prefinjene finančne trge (Mminele, 2016).

Vse od njenega nastanka naprej, so se narodi iz skupine BRICS osredotočili predvsem na svetovno storitveno trgovino, kjer postajajo vse pomembnejši akterji. V zadnjem desetletju je izvoz storitev narodov BRICS rasel hitreje kot v razvitih državah. Prav tako se je hitro širil tudi njihov delež na svetovnih trgih storitev, vendar je potrebno poudariti, da še vedno kar precej zaostajajo za glavnimi igralci in bo potrebno še veliko dela, da bi izkoristili ves potencial. Medtem ko je večina narodov iz skupine BRICS osredotočena na tradicionalne sektorje, kot sta prevoz in potovanja, se je Indija osredotočila na računalniško informacijski sektor. Sektorska sestava storitvene trgovine in proizvodnje je pomembna, ker se sektorji razlikujejo glede na svojo produktivnost, njihov potencial za prihodnjo rast in njihov učinek prelivanja (International trade center, 2017).

Splošna stopnja rasti BRICS gospodarstev, ki je do pandemije COVID-19 znašala 8 %, je bila v zadnjem desetletju veliko večja od svetovnega povprečja, ki je znašalo okrog 1 %. Dokler bo splošna stopnja rasti BRICS gospodarstev večja od svetovnega povprečja, še posebej pa večja od povprečja gospodarstev razvitih držav, bodo države BRICS dobivale vedno večjo besedo v svetovnem gospodarstvu (Internationa trade center, 2017).

Haibin (2012) navaja, da skupina BRICS po letih razvoja ni več le prehodno ekonomski pojav, ampak igra vse vidnejšo vlogo v svetovnem gospodarstvu ter postaja vedno bolj konkurenčna skupini držav G7 (ZDA, Anglija, Francija, Italija, Nemčija, Japonska, Kanada), ki so vodilna svetovna gospodarstva. Na področju svetovnega gospodarstva države BRICS ne prispevajo le k globalni rasti, ampak si tudi prizadevajo, da bi bilo gospodarsko upravljanje bolj pošteno in pravično ter da bi pomagalo zaščititi tudi interese drugih držav v razvoju. Narodi BRICS si v mednarodni politiki, preko Združenih narodov, med drugim prizadevajo tudi za uravnoteženje vpliva velikih sil (Haibin, 2012).

Privlačnost organizacije velikih športnih dogodkov za države BRICS v zadnjih 12-ih letih nikakor ni pojenjalo. Začelo se je s Kitajsko, ki je gostila olimpijske igre leta 2008, sledili sta ji Indija, ki je priredila igre Commonwealtha leta 2010, in Južna Afrika, ki je gostila svetovno prvenstvo v nogometu leta 2010. Nato je Brazilija leta 2014 gostila svetovno prvenstvo v nogometu in dve leti za tem organizirala še poletne olimpijske igre. Rusija je leta 2014 naprej gostila zimske olimpijske igre, nato pa leta 2018 še svetovno nogometno prvenstvo.

3.3 BRAZILIJA

Federativna republika Brazilija je, z 211 milijoni prebivalcev, največja in najbolj poseljena država v Južni Ameriki in peta najbolj poseljena država sveta. Njena površina zavzema polovico ozemlja Južne Amerike, njeni prebivalci pa predstavljajo približno tretjino prebivalstva Južne Amerike. Uradni jezik je portugalščina. Brazilsko gospodarstvo je osmo največje gospodarstvo na svetu. Bruto domači proizvod (BDP) Brazilije je bil leta 2019 vreden 1839,76 milijarde ameriških dolarjev in je predstavljal 1,53 % svetovnega gospodarstva (World Bank, 2020). Preston (2020) navaja, da Brazilsko gospodarstvo temelji na raznolikosti in bogatih zalogah naravnih virov. Brazilija je največja svetovna proizvajalka kave, sladkornega trsa in pomaranč ter ena največjih svetovnih proizvajalk soje. Z gozdovi, ki pokrivajo polovico države, in z največjim deževnim gozdom na svetu je Brazilija četrti največji izvoznik lesa na svetu. Država privablja tudi številne večnacionalne skupine v industriji hrane in biogoriv (Preston, 2020). Kljub temu, da kmetijstvo predstavlja 40 % izvoza, je v letu 2019 prispevalo relativno malo k BDP-ju (4,4 %) in je zaposlovalo le 9,1 % prebivalstva (Alves, 2020).

Brazilija je dobro izkoristila svoje rudninsko bogastvo, kar je privedlo do tega, da spada med industrijske velesile. Je drugi največji izvoznik železa na svetu in ena največjih svetovnih proizvajalk aluminija in premoga. Brazilija si kot proizvajalka nafte prizadeva, da bi v bližnji prihodnosti z zalogami, ki bi jo lahko uvrstile med pet najboljših proizvajalcev nafte na svetu, postala energetska neodvisna. Poleg tega se država vse bolj uveljavlja v tekstilni, farmacijski, avtomobilski, jeklarski in kemični industriji (Preston, 2020). Industrijski sektor prispeva 17,9 % k BDP-ju države in zaposluje 19,6 % prebivalstva (Plecher, 2020).

Storitveni sektor predstavlja 63,3 % brazilskega BDP-ja in zaposluje 71,3 % aktivne delovne sile (Plecher, 2020). V zadnjih letih se je država lotila proizvodnje storitev z visoko dodano vrednostjo, zlasti na področju aeronavtike in informacijske tehnologije. Tudi turizem v zadnjih letih narašča, zaradi česar je pomemben segment sektorja. Brazilija letno pritegne okoli 6 milijonov turistov. Večina od njih jih potuje v Rio de Janeiro in druga lahko dostopna mesta v urbanih središčih ali okoli njih, z dobro in uveljavljeno gostinsko ponudbo (World Bank, 2020).

Stopnja brezposelnosti se je v Braziliji od konca leta 2019, ko je znašala 11 %, dvignila za kar 3,4 %, in je v oktobru 2020 dosegla rekordnih 14,4 %. Na tako izrazit dvig stopnje brezposelnosti je vplival predvsem negativni gospodarski vpliv pandemije COVID-19 (Trading economics, 2020). Poleg tega se država še naprej sooča s socialnimi težavami in ima eno najvišjih stopenj neenakosti na svetu. Čeprav je Brazilija od leta 2003, s sistemom pogojnih gotovinskih nakazil, iz ekstremne revščine rešila okrog 5 % ljudi, iz revščine pa okoli 35 milijonov ljudi, približno 10 % prebivalstva še vedno živi pod pragom revščine (Guay, 2017).

Ne glede na velike socialne razlike in neenakosti, so Brazilci vedno znali stopiti skupaj, ko je šlo za nogomet. Na zadnjem svetovnem prvenstvu v Rusiji leta 2018, z izpadom v četrtfinalu proti Belgiji, Brazilija sicer ni izpolnila lastnih visokih pričakovanj, vendar je kljub temu, nogometno gledano, najuspešnejša nacija na svetu. Svetovno nogometno prvenstvo je osvojila že petkrat in se ji je do sedaj uspelo kvalificirati na vsako svetovno prvenstvo. Prav tako imajo vedno igralce, ki igrajo v najboljših svetovnih nogometnih klubih (The top tens, 2020). Brazilci živijo in dihaajo z nogometom, saj nogomet v Braziliji velja za nekakšno religijo, njihova strast do njega pa je tako velika, da navdušuje tudi milijone ljudi po vsem svetu.

3.4 RUSIJA

Rusija je glede na ozemlje največja država na svetu in deveta po številu prebivalstva z 144,5 milijoni ljudi ter najbolj poseljena država v Evropi. Po podatkih svetovne banke je BDP Rusije leta 2019 znašal 1699,90 milijarde ameriških dolarjev, kar jo uvršča na enajsto mesto na svetovni lestvici. Vrednost ruskega BDP-ja predstavlja 1,42 % svetovnega gospodarstva (World bank, 2020).

Rusko gospodarstvo temelji na energetske sektorju, pod katerega spadajo naftna in premogovna industrija, industrija zemeljskega plina ter električno energijska industrija. Rusija ima največje zaloge zemeljskega plina ter ene izmed največjih zalog nafte in premoga na svetu (Kurmaev & Malinin, 2020). Je druga največja proizvajalka zemeljskega plina na svetu in tretja največja proizvajalka nafte. Rusko gospodarstvo je močno odvisno od izvoza nafte in zemeljskega plina in predstavlja skoraj 40 % ruskega BDP-ja (Warsaw institute, 2020). Prav tako je ena izmed vodilnih svetovnih proizvajalk kovin, lesa, kemijskih in vojaških izdelkov (Plecher, 2020).

Kljub neugodnim podnebnim razmeram, ima država v lasti 10 % svetovnih kmetijskih zemljišč in je ena izmed največjih izvoznic kmetijskih izdelkov, mesa, rib in morske hrane. Kmetijstvo prispeva 3,5 % nacionalnega BDP-ja in zaposluje približno 6 % celotnega delovno aktivnega prebivalstva (Plecher, 2020).

Industrija predstavlja 32 % ruskega BDP-ja in zaposluje okrog 27 % delovne sile. Industrijski sektor zajema rudarstvo, predelovalne dejavnosti, gradbeništvo, vodo, elektriko in plin. Med glavnimi in najbolj razvitimi industrijskimi sektorji so kemijski, kovinski, rudarski, stojni, gradbeni in lesni sektor ter proizvodnja orožja in vojaške mehanizacije (Plecher, 2020). Glavne ruske industrijske panoge so dobro izkoristile ogromne zaloge naravnih virov, med katerimi sta, že omenjena, nafta in zemeljski plin najpomembnejša. Poleg tega ima Rusija tudi bogata nahajališča železa, diamantov, zlata, platine, kositra, bakra in titana (Plecher, 2020). Za rusko gospodarstvo je ključni gorivno-energetski kompleks, ki obsega rudarstvo in proizvodnjo energetskih virov. Podpira tudi več ključnih gospodarskih

sektorjev, njegovi proizvodi pa predstavljajo glavni ruski izvoz (Bajpa, 2019). Rusija je na četrtem mestu med državami z najvišjo vojaško porabo, in sicer letno porabi okrog 65 milijard dolarjev. Vojaška poraba predstavlja pomemben odstotek bruto domačega proizvoda in znaša 3,9 % ruskega BDP-ja (Plecher, 2020).

Storitveni sektor zaposluje več kot dve tretjini prebivalstva in ustvari približno 54 % ruskega BDP-ja (Plecher, 2020). Glede na velikost države so še posebej pomembni prometni, komunikacijski in trgovinski sektor, pa tudi finančne, zdravstvene, socialne in informacijske storitve (Bajpa, 2019). Prav tako postaja turizem vse pomembnejši vir dohodka. Od leta 2014 do leta 2019 je državo povprečno obiskalo približno 25 milijonov turistov na leto. Najvišjega obiska je bila Rusija deležna leta 2015, ko je državo obiskalo skoraj 27 milijonov ljudi (Elagina, 2020).

Tako kot Brazilija ima tudi Rusija eno izmed najvišjih stopenj neenakosti na svetu. Razlike so vidne zlasti med velikimi mesti in podeželjem. Rusija ima bistveno manjšo stopnjo brezposelnosti, in sicer je leta 2019 znašala 4,6 %. Do septembra 2020 se je dvignila na 6,3 %, predvsem zaradi pandemije COVID-19 (Trading economics, 2020). Leta 2017 je 1 % najbogatejših Rusov imel v lasti kar 43 % vsega denarnega premoženja v državi. Najbogatejših 10 % prebivalstva pa je imelo v lasti približno 77 % vsega zasebnega premoženja (Saltanova, 2019). Kljub nastanku urbanega srednjega razreda, je pod pragom revščine sredi leta 2020 živelo skoraj 20 milijonov ljudi, kar znaša okrog 14 % ruskega prebivalstva (Statista research department, 2020).

Rusija, nogometno gledano, ni tako uspešna kot Brazilija. Odkar je Rusija leta 1991 postala samostojna, se je uvrstila na štiri svetovna prvenstva. Njeno najboljšo uvrstitev, osmo mesto, je dosegla prav na prvenstvu, ki ga je leta 2018 gostila. V osmini finala je premagala favorizirano Španijo, ki je prvenstvo osvojila leta 2010. Ne glede na to pa si je Rusija s svetovnim prvenstvom predvsem izboljšala mednarodni ugled, saj so se napovedi različnih svetovnih medijev in strahovi navijačev, predvsem glede huliganstva in rasizma, izkazale za neutemeljene (Rodgers, 2018).

4 ŠPORTNA, TRANSPORTNA IN NASTANITVENA INFRASTRUKTURA TER SKUPNI STROŠEK ORGANIZACIJE PRVENSTEV

Stroški organizacije in izgradnje infrastrukture za VŠD, kakršen je svetovno prvenstvo v nogometu, so lahko zastrašujoče visoki, zlasti za države v razvoju, ki nimajo tako dobro razvite športne in turistične infrastrukture, kot jo imajo razvite države. Po drugi strani pa VŠD predstavljajo priložnost za ustvarjanje politične volje, potrebne za naložbe v splošno infrastrukturo, pod katero spadata transportna in nastanitvena infrastruktura. Pod transportno infrastrukturo spadajo cestna in železniška omrežja ter letališča. Pod splošno infrastrukturo spadajo hoteli, apartmaji in stanovanja za vse udeležence prvenstva. Splošna infrastruktura predstavlja potencial in lahko nato vodi do dolgoročne gospodarske rasti (Baumann & Matheson, 2013). Bauman in Matheson (2013) navajata, da v kolikor začasnega porasta obiskovalcev in ustvarjanja nove ali izboljšane športne infrastrukture ni mogoče razumeti kot odrešitelje velikih športnih dogodkov, potem je potrebno dolgoročno pozivati k ustvarjanju zapuščine, morda z izgradnjo nešportne infrastrukture kot ekonomske utemeljitve gostovanja največjih športnih dogodkov.

V tem poglavju je najprej predstavljena ključna infrastruktura svetovnih nogometnih prvenstev, ki je pogoj za izvedbo samega prvenstva, saj je brez ustrezne športne in splošne infrastrukture prvenstvo nemogoče izpeljati. V prvem podpoglavju je predstavljena izgradnja, prenova ter uporaba stadionov po prvenstvu. Sledi mu podpoglavje, v katerem je predstavljena gradnja in obnova transportne in nastanitvene infrastrukture. V tem poglavju so ekonomski učinki prvenstev merjeni s statistično analizo projektov, povezanih z naložbami v športno in splošno infrastrukturo. V zadnjem podpoglavju so nato predstavljeni skupni stroški obeh prvenstev.

4.1 IZGRADNJA IN PRENOVA TER UPORABA STADIONOV PO PRVENSTVU

Fifa, poleg vseh drugih zahtev povezanih z organizacijo prvenstva, med drugim zahteva, da morajo gostiteljice svetovnega prvenstva v nogometu imeti na razpolago vsaj 12 sodobnih stadionov, ki lahko sprejmejo najmanj 40.000 gledalcev, pri čemer mora vsaj eden od stadionov sprejeti 60.000 ljudi, na katerem sta odigrani polfinalni tekmi. Največji stadion, na katerem se odigra otvoritveno tekmo in finale, pa mora sprejeti vsaj 80.000 gledalcev (Alm, 2012).

Skupni znesek izgradnje in prenove stadionov je Brazilijo stal nekaj več kot 3 milijarde evrov. Predvideni stroški izgradnje in obnove stadionov so bili okrog 40 % nižji od dejanskih stroškov. Kar 10 od 12-ih stadionov je preseglo predvideno vsoto izgradnje ali obnove.

Največji brazilski stadion (Estadio Do Maracana) v Rio de Janeiru je bil zgrajen leta 1950. Njegova renovacija, ki se je zaključila v letu 2013, je stala 395 milijonov evrov. Stadion ima kapaciteto za 76.804 ljudi. Na njem je bilo odigranih 7 tekem, vključno z otvoritveno tekmo in finalom. Na prenovljenem stadionu sta nekaj časa poizkušala igrati domače tekme lokalna nogometna kluba Flamengo in Fluminense, vendar sta, zaradi velikih stroškov vzdrževanja, to opustila. Drugi največji brazilski stadion je Estadio Nacional, ki je bil zgrajen leta 1974 v brazilskem mestu Brasilia. Prenova stadiona, ki je bila zaključena v letu 2013 je znašala okrog 525 mio. Ta najdražji brazilski stadion, ki ima kapaciteto za 68.009 gledalcev, se je nekaj časa uporabljal kot parkirišče za avtobuse, sedaj ga uporablja nižje ligaška ekipa. Brez ekipe, ki bi igrala na najvišji ravni v brazilski prestolnici Brasilia, je bilo od stadiona, le po sedmih odigranih tekmah na svetovnem prvenstvu, zelo malo koristi. Arena de Sao Paolo je, s 60.000 sedeži, tretji največji brazilski stadion po kapaciteti. 20.000 sedežev je bilo začasnih in so jih odstranili po koncu prvenstva. Njegova izgradnja je stala okrog 388 mio. Na stadionu je bilo odigranih šest tekem svetovnega prvenstva. Stadion, ki je bil preimenovan v Arena Corinthians, zdaj gosti tekme ekipe Corinthians, vendar to klubu ni veliko pomagalo. Kljub temu, da se je udeležba gledalcev na tekmah precej povečala, klub ne more obdržati presežka prihodka od prodaje vstopnic, ker se s tem denarjem še vedno odplačuje njegovo gradnjo. Naslednji stadion po kapaciteti je Estadio Castelao, katerega obnova je znašala 195 mio in ima kapaciteto za 58.000 ljudi. Na njem je bilo šest tekem prvenstva. Prenova stadiona Mineirao s kapaciteto za 57.400 gledalcev, na katerem je bilo odigranih 6 tekem, je stala 248 mio. Klubska ekipa Atlético Mineiro iz Belo Horizonteja še vedno igra domače tekme na svojem starem stadionu, ker z igranjem na novo zgrajenem stadionu Mineirao, ne bi uspeli zaslužiti dovolj velike vsote denarja za najem objekta. Renovacija stadiona Arena Fonte Nova, s kapaciteto za 48.747 ljudi, je znašala okrog 221 mio. Stadion je gostil 6 tekem svetovnega prvenstva. Obnova stadiona Beira-Rio, s kapaciteto za 48.849 ljudi, je stala približno 124 mio. Na njem je bilo odigranih 5 tekem prvenstva. Izgradnja stadiona Arena Pernambuco, s kapaciteto za 42.800 nogometnih privrženecv, na katerem je bilo odigranih pet tekem prvenstva, je stala nekaj manj kot 200 mio. Stadion, ki stoji v mestu Recife, se zateka h korporativnim dogodkom, konferencam, sejmom in poročnim obredom, da se lahko krijejo stroški vzdrževanja. Gradnja stadiona Arena Amazonija, s kapaciteto za 42.374 ljudi, je stala okrog 250 mio. Stadion, ki je gostil le 4 tekme svetovnega prvenstva, stoji praktično sredi džungle v mestu Manaus. Stadion so tam zgradili, čeprav v mestu ni vrhunske ekipe, ki bi igrala v eni izmed najboljših brazilskih nogometnih lig. Poleg tega pa je na stotine kilometrov oddaljen od bolj naseljenih območij Brazilije. Na stadionu ne igrajo niti tekem v lokalni ligi, ker bi bilo to preprosto predrago, poleg tega pa tudi ni takšnega dohodka od prireditev, kot so ga pričakovali. Stadion je v petih mesecih po turnirju gostil le 11 različnih prireditev. Izgradnja stadiona Arena Pantanal, s kapaciteto za 42.968 gledalcev, na katerem so bile odigrane štiri tekme prvenstva, je znašala približno 213 mio. Stadion je bil v začetku leta 2019 zaprt zaradi

puščanja strehe, v praznih slačilnicah pa so živeli brezdomci. Stadiona se po prvenstvu ne uporablja, saj je za dve profesionalni ekipi v mestu, ki na tekme običajno privabita med 500 in 1000 navijačev, preprosto prevelik. Gradnja stadiona Das Dunas, s kapaciteto za 42.086 nogometnih privržencev, je stala okrog 150 mio. Na njem so bile odigrane 4 tekme svetovnega prvenstva. Stroške za vzdrževanje objekta poizkušajo pokrivati s prirejanjem porok in rojstnodnevnih zabav. Izgradnja stadiona Da Baixada, s kapaciteto za 41.465 ljudi, na katerem so bile odigrane le štiri tekme prvenstva, je znašala približno 135 mio. (BBC Sport, 2014; Matheson, 2014; Manfred, 2015; Munday, 2019)

Rusija je za izgradnjo ali obnovo vseh 12 stadionov, prav tako kakor Brazilija, porabila okrog 3 milijarde evrov. Največji ruski stadion Luzhniki Stadium v Moskvi, s kapaciteto za 80.006 ljudi, je bil prvič odprt leta 1956. Njegova obnova, ki se je končala leta 2017, je stala okrog 325 mio. Stadion je gostil 7 tekem svetovnega prvenstva, med katerimi sta bili tudi otvoritvena in finalna tekma. Ta stadion velja za eno redkih prizorišč, ki prinaša dobiček po svetovnem prvenstvu, saj z različnimi koncerti redno sprejema na tisoče obiskovalcev, prav tako gosti tudi večje zabavne prireditve. Prizorišče je namenjeno tudi tekmovanjem v atletiki. Maja 2019 so na strehi stadiona odprli razgledno ploščad, kjer lahko obiskovalci mesto opazujejo z višine 57 metrov. Drugi največji stadion Saint Petersburg Stadium v Saint Petersburgu, s kapaciteto za 68.134 gledalcev, je bil prvič odprt leta 2017. Njegova izgradnja je znašala približno 625 mio. Na stadionu je bilo odigranih sedem tekem prvenstva, vključno z obema polfinalnima tekmama. Zdaj velja za enega najsodobnejših in inovativnih stadionov v Rusiji, ki se ponaša z zložljivo streho in premičnim igriščem. V minuli sezoni je stadion podrl ruski premierligaški rekord v obiskanosti s povprečno 48.244 navijači na tekmo. Stadion je do sedaj gostil tudi mednarodne hokejske tekme in rock koncerte. Naslednji stadion po kapaciteti je Fisht Stadium, s kapaciteto za 47.700 nogometnih privržencev. Stadion je bil prvič odprt leta 2014 za potrebe zimskih olimpijskih iger, renoviran pa leta 2017 za potrebe svetovnega nogometnega prvenstva. Njegova izgradnja in obnova sta stali okrog 375 mio. Stadion je gostil 6 tekem svetovnega prvenstva. Po svetovnem nogometnem prvenstvu se je nogometni klub Dynamo iz Sankt Peterburga preselil v Soči in postal nogometni klub Soči, s čimer je postal edini profesionalni klub v mestu. Prizorišče se uporablja tudi za množične zabavne prireditve, kot so koncerti. Prenova stadiona Volgograd Arena, s kapaciteto za 45.568 gledalcev, na katerem so bile odigrane le 4 tekme prvenstva, je stala približno 253 mio. Stadion je nedolgo po končanem prvenstvu načela voda, ki je resno poškodovala dele terena stadiona tako, da je ustvarila razpoke v temeljih in na prizorišču. Stadion je dobil razbit videz in postal praktično neuporaben. Obnova stadiona Nizhny Novgorod, s kapaciteto za 45.331 ljudi, je znašala okrog 232 mio. Na njem je bilo odigranih 6 tekem prvenstva. Stadion se uporablja predvsem za nogometne tekme tamkajšnje ekipe. Izgradnja stadiona Rostov Arena, s kapaciteto za 45.145 gledalcev, na katerem je bilo odigranih 5 tekem prvenstva, je stala približno 270 mio. Stadion je po prvenstvu postal prizorišče za nogometne tekme in kulturne prireditve.

Renovacija stadiona Kazan Arena, s kapaciteto za 44.779 nogometnih privrženecv, je stala približno 194 mio. Stadion je gostil šest tekem svetovnega prvenstva. Poleg prirejanja tekem nogometnega kluba Rubin Kazan je stadion gostil vse, od avtomobilskih razstav in dirk z motorji do muslimanskih modnih dogodkov. V njem so športni bari, restavracije, kozmetični salon, hotel in celo izobraževalni center z jezikovno šolo, ki ga pogosto oddajajo za komercialne prireditve. Prenova stadiona Smara Arena, s kapaciteto za 44.807 gledalcev, je stala okrog 257 mio. Na njem je bilo odigranih 6 tekem prvenstva. Izgradnja stadiona Mordovia Arena, s kapaciteto za 44.442 ljudi, je znašala približno 223 mio. Stadion je gostil 4 tekme svetovnega prvenstva. Moldovia Arena v mestu Saransk je postal prvi stadion, ki je gostil tekmo takoj po koncu svetovnega nogometnega prvenstva. Na tekmi se je zbralo impresivnih 26.000 navijačev za tekmo v drugi ruski nogometni ligi. Lokalne oblasti od takrat težko vzdržujejo stadion, saj je za vzdrževanje po ocenah vsako leto potrebnih okrog 3 mio evrov. Obnova stadiona Spartak, s kapaciteto za 43.298 gledalcev, na katerem je bilo odigranih 5 tekem prvenstva, je stala okrog 198 mio. Stadion sedaj gosti domače tekme nogometnega kluba Spartak, občasno pa tudi tekme ruske nogometne reprezentance, poleg tega pa se uporablja tudi za koncertne prireditve. Renovacija stadiona Ekaterinburg Arena, s kapaciteto za 35.696 nogometnih privrženecv, je znašala približno 177 mio, na njem pa so bile odigrane 4 tekme prvenstva. Je eden najmanjših ruskih stadionov, obnovljen za potrebe svetovnega prvenstva v nogometu, ki gosti nogometne tekme, rock koncerte in občasno poročne obrede. Gradnja stadiona Kaliningrad, s kapaciteto za 35.212 ljudi, je stala okrog 236 mio. Gostil je 4 tekme svetovnega nogometnega prvenstva (Ames, 2017; Inside Sport Desk, 2018; Ivanko, 2019).

Večina brazilskih, in nekateri izmed ruskih stadionov, le s težavo pokriva stroške vzdrževanja ali pa jih sploh ne zmore, saj so ti zelo visoki. Za večino lokalnih nogometnih klubov so ti stroški preprosto previsoki in jih s prodajo vstopnic in organizacijo majhnega števila različnih prireditev, le stežka pokrijejo ali pa jih sploh ne zmorejo pokriti. Tako stadioni, razen nekaterih izjem, kot je naprimer moskovski stadion Luzhniki, ki so bili zgrajeni ali obnovljeni za namen dolgoletne uporabe, po končanem svetovnem nogometnem prvenstvu večinoma propadajo in ne izkoriščajo vsega potenciala.

4.2 TRANSPORTNA IN NASTANITVENA INFRASTRUKTURA

Velika masa ljudi, do katere pride ob prihodu navijačev na tekme in odhodu navijačev s stadionov po končani tekmi, zahteva veliko kapaciteto enosmernega prevoza in časovno fleksibilnost lokalnega, znotraj mestnega prevoza v vseh gostiteljskih mestih. Navijači morajo od enega do drugega mesta priti karseda hitro, da bi lahko v živo spremljali njihovo nogometno ekipo. Uspeh pri ravnanju z nekaj sto tisoč obiskovalci pa ni odvisen samo od dobrih lokalnih transportnih znotraj mestnih povezav, ampak tudi od regionalnih transportnih povezav z različnimi načini prevoza (Bovy, 2011).

Glavni koncept transporta na svetovnih nogometnih prvenstvih poteka v smeri od mednarodnih do lokalnih prevozov in obratno. Na mednarodni ravni večina obiskovalcev prispe na zaključni turnir in odide z njega z letalskim prevozom, ki je navadno tudi najhitrejši. Tako letalski prevoz na velikih športnih dogodkih ostaja običajno prevladujoči način potovanja (Bovy, 2011). Kakšna oblika prevoza se uporabi, je odvisno predvsem od razdalje potovanja med stadioni. Tako v Braziliji kot v Rusiji so turisti zaradi velikih razdalj med stadioni uporabljali predvsem letalski prevoz. Poleg tega mora obstajati ustrezen način za učinkovito usmerjanje turistov od letališča do stadiona, vključno z železniškimi in avtobusnimi linijami ter območji za taksi storitve (Cernel, 2018). Na ravni mestnega prevoza je pomembno, da imajo gostujoča mesta transportne sisteme z visoko zmogljivimi povezavami, saj lahko le tako učinkovito povezujejo stadione s hoteli, različnimi turističnimi atrakcijami in letališči (Bovy, 2011).

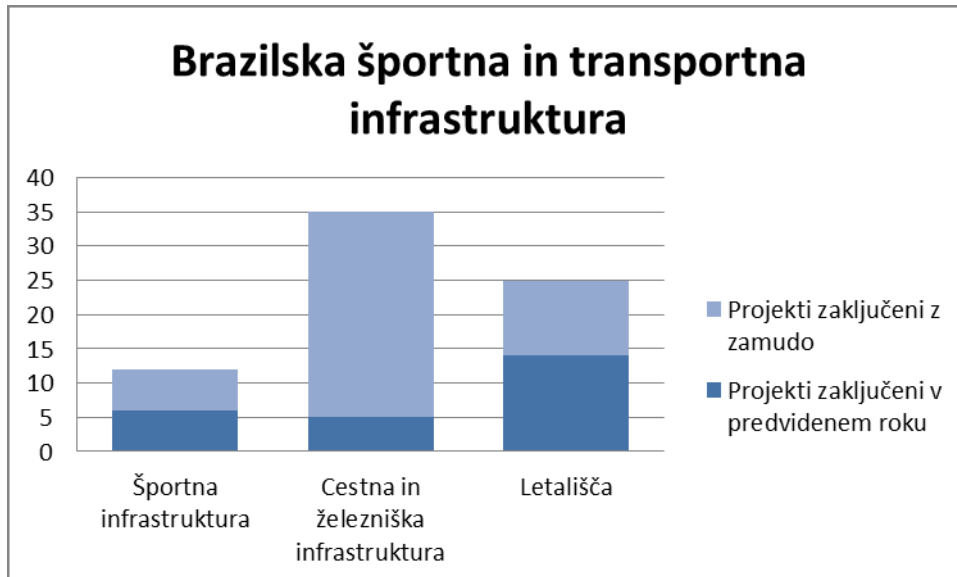
Kot pomoč gostiteljem pri organizaciji, je Fifa izdala več konkretnih zahtev za nastanitvene objekte in transportne povezave. Fifa zahteva, da mora biti svetovno nogometno prvenstvo nacionalni dogodek. To pomeni, da morajo biti stadioni razpršeni po celotni državi, saj lahko le tako predstavijo nacijo v celoti. Poleg tega morajo biti stadioni umeščeni blizu mestnih središč, z dobrim dostopom do javnega prevoza, glavnih cest in avtocest. Stadioni morajo imeti tudi svoje lastno parkirišče, ki je navadno pod objektom ali v njegovi neposredni bližini (Kassens-Noor, 2014). Od držav gostiteljic Fifa zahteva, da mora biti transport v mestih sposoben prepeljati vsaj 30.000 potnikov na dan, zato morajo avtobusi in vlaki obratovati vsaj 4 ure pred začetkom in 4 ure po koncu tekme. Letališča pa morajo biti odprta za pozne večerne in zgodnje jutranje lete (Kassens-Noor, 2014). Naslednja zahteva Fife je, da mora biti vsak stadion v bližini letališča, vsako letališče pa mora biti zmožno prepeljati 1450 potnikov na uro. Država gostiteljica mora prav tako zagotoviti zadostno število nastanitvene infrastrukture za vse udeležence prvenstva. Fifa zahteva, da mora bazni tabor imeti 72 hotelov za ekipe, sodnike in uradnike (Cernel, 2018). Skupno pa mora biti na voljo najmanj 100.000 hotelskih sob v državi, ki gosti tekme svetovnega prvenstva (Panjai, 2019).

Poleg izgradnje in renovacije stadionov sta tako Rusija kakor Brazilija velike vsote denarja namenili za gradnjo in obnovo splošne ter turistične infrastrukture v mestih, ki so gostila tekme svetovnega nogometnega prvenstva. Prenova je vključevala izboljšanje cestnega in železniškega prometnega omrežja ter integrirane sisteme spremljanja za vsa gostujoča mesta. Brazilija je, za gradnjo in obnovo transportnih povezav v dvanajstih mestih, namenila okrog 2,9 milijarde evrov, za obnovo letališč približno 2,2 milijardi evrov ter le okrog 75 milijonov evrov za izgradnjo in prenovo nastanitvene infrastrukture (Statista research department, 2014). Tako kot Brazilija je tudi Rusija največ denarja porabila za gradnjo in obnovo transportne, turistične ter ostale splošne infrastrukture v enajstih ruskih mestih. Rusija je porabila okrog 5,1 milijarde evrov za izgradnjo in prenovo cestnih in

železniških povezav ter letališč. Za gradnjo in obnovo nastanitvene infrastrukture pa je država namenila približno 570 mio evrov (Ellyatt, 2018).

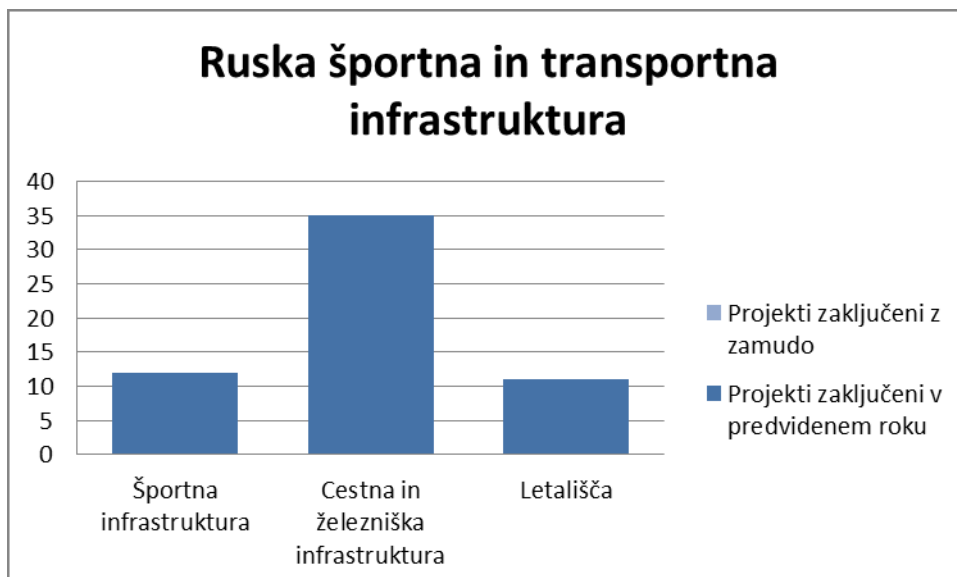
V grafikonih 1 in 2 so prikazani brazilski in ruski infrastrukturni projekti, povezani z svetovnim prvenstvom.

Grafikon 1: Brazilska športna in transportna infrastruktura

Vir: lasten

Grafikon 2: Ruska športna in transportna infrastruktura

Vir: lasten

Iz grafikona 1 je razvidno, da Brazilija kar 50 % projektov, povezanih z izgradnjo in obnovo 12-ih stadionov, ni uspela zaključiti v predvidenem roku, ampak jih je zaključila z zamudo. Poleg tega je Brazilija kar 86 % cestnih in železniških infrastrukturnih projektov (od 35-ih)

ter 46 % projektov povezanih z obnovo 25-ih letališč prav tako zaključila z zamudo. Iz grafikona 2 je razvidno, da si je Rusija hitreje in učinkoviteje izboljšala športno in transportno infrastrukturo, saj je vse športne in transportne infrastrukturne projekte zaključila v predvidenem roku.

4.3 SKUPNI STROŠEK

Tako Brazilija kot Rusija sta imeli podobne sektorske izdatke pri projektih povezanih s svetovnim prvenstvom. Glede na poročila o porabi za svetovno prvenstvo v nogometu leta 2014, je Brazilija za vse stroške, povezane s prvenstvom, namenila približno 12,6 milijarde evrov. Rusija je porabila nekoliko nižjo vsoto, in sicer okrog 12 milijard evrov (ValuStrat, 2018). Pod skupni strošek svetovnega nogometnega prvenstva spadajo vse infrastrukturne naložbe, od katerih je največji strošek predstavljala modernizacija transportne infrastrukture, pod katero spadajo železniške in cestne povezave, letališča ter izgradnja in obnova stadionov. Prav tako pod skupni strošek spadajo stroški povezani z varovanjem dogodka, investicije v nastanitvene objekte, pristanišča in telekomunikacijska omrežja (Statista research department, 2014).

Glede na pretekla prvenstva, sta tako Rusija kakor Brazilija za organizacijo celotnega prvenstva, namenili več kot trikrat višjo vsoto denarja kakor Južna Afrika leta 2010 in več kot dvakrat višjo vsoto kakor Nemčija leta 2006. Katar pa naj bi za vse naložbe, povezane s svetovnim prvenstvom v nogometu, ki ga bo gostil leta 2022, porabil okrog 200 milijard ameriških dolarjev, kar znaša, glede na dosedanjo porabo za svetovna prvenstva, nepredstavljenih 170 milijard evrov. (ValuStrat, 2018).

Potrebno je opozoriti, da je svetovno prvenstvo resnično prineslo nekaj pozitivnih sprememb obema izmed držav gostiteljic. Vendar glede na ekonomske kazalnike in ogromne vsote porabljenega denarja, so ti VŠD v teh dveh državah, iz skupine narodov BRICS, ekonomsko gledano, prinesli visoke stroške z izjemno nizkimi kratkoročnimi nagradami (Baumann & Matheson, 2013). Predvsem Brazilija ima še vedno socialno-ekonomske izzive, ki bi jih lahko odpravila s kapitalom, porabljenim za svetovno prvenstvo v nogometu, zaradi česar je prvenstvo težko obravnavati kot pozitivno za celotno državo. Prav tako država ni in ne bo imela prav veliko dolgoročnih koristi od prvenstva, saj je bilo kar 30 % od 44-ih pomembnih splošnih infrastrukturnih projektov opuščanih (De Paula, 2014). Medtem ko bo Rusija verjetno imela nekaj dolgoročnih koristi, saj so bili vsi splošni infrastrukturni projekti, ki bi lahko k temu pripomogli, končani v predvidenih rokih. Poleg tega pa je ruska športna infrastruktura tudi nekoliko bolj izkoriščena kakor brazilska.

5 EKONOMSKI, POLITIČNI IN SOCIALNI UČINKI

Sledeče poglavje je ključnega pomena pri razkrivanju splošnih učinkov svetovnih nogometnih prvenstev. V tem poglavju so predstavljeni tako pozitivni učinki prvenstev kakor tudi negativni, ki so navadno premalo poudarjeni. Ti učinki bodo podkrepljeni z ustreznimi dejstvi in številkami držav gostiteljic, kar bo dokazovalo ali so bili ti učinki resnično koristni za državo, vlado in ljudi ali ne. Pod vsakim podpoglavjem so obravnavane pričakovane koristi, skupaj z določenimi zahtevami in vladnimi jamstvi, ki jih Fifa zahteva od držav gostiteljic. Temu sledi obrazložitev, kako so se države spoprijele z izzivom gostovanja dogodka in srečanja z izčrpnimi zahtevami Fife. Te zahteve so navedene kot nujne za zagotovitev nemotenega delovanja svetovnih prvenstev, hkrati pa Fifa s tem zagotavlja, da so potrebe njenih glavnih interesnih strani izpolnjene.

5.1 EKONOMSKI UČINKI

Mednarodna nogometna zveza, predvsem pa vlade po vsem svetu, zagovarja organizacijo VŠD, in z njo povezane strategije odločanja, kot katalizatorja velikega vpliva za gospodarski razvoj v njihovih mestih in državah. Zlasti VŠD kot je svetovno nogometno prvenstvo pritegnejo pomembno število domačih in mednarodnih turistov, televizijsko in korporacijsko sponzorstvo ter domače in tuje investitorje (Baker, 2019). VŠD imajo številne vplive na ekonomskem področju. Koristi, ki izhajajo iz takšnih povezav, so velik del razloga za priljubljenost in podporo takšnim dogodkom. Prav tako se koristi takšnih dogodkov zdijo donosne za mesta in države gostiteljice. Samo dejstvo, da se številne države potegujejo za organizacijo teh prireditev, kaže na to, da koristi pogosto odtehtajo nastale stroške (Fourie & Santana-gallego, 2010). Preus (2006), Drkey in Horne (2009) navajajo številne gospodarske koristi, ki jih prinašajo VŠD, ki so:

- Pospeševanje turizma,
- ustvarjanje delovnih mest in poslovnih priložnosti,
- spodbujanje političnega sistema,
- privabljanje naložb,
- pridobivanje novih trgovskih partnerjev,
- predstavitev regij in države,
- prenova mest,
- izgradnja zapuščine športne in druge infrastrukture.

Seveda pa lahko VŠD prinesejo tudi negativne ekonomske učinke. Predvsem podcenjevanje investicijskih stroškov lahko privede do razlogov, da države postanejo neuspešne gostiteljice (Baker, 2019). Večino teh stroškov najdemo v pripravah na dogodek, naložbah v stadione in ostalo nepotrebno splošno infrastrukturo, trženju in okrepljeni varnosti, ki je potrebna na samem dogodku (Fourie & Santana-Gallego, 2010). Victor Matheson (2006),

ki je v svoji študiji, z naslovom *Mega-Events: The effect of the world's biggest sporting events on local, regional, and national economies*, meril ekonomske vplive velikih športnih dogodkov, je prišel do ugotovitve, da državam gostiteljicam takšni dogodki prinesejo visoke stroške in nizko nagrado. Zgodnja poraba lahko spodbudi hitro gospodarsko aktivnost, toda oprijemljive koristi na koncu odtehtajo začetni stroški.

Med svetovnim nogometnim prvenstvom in drugimi VŠD obstaja ena pomembna razlika. VŠD, kot so na primer olimpijske igre, se odvijajo v enem mestu ali na enem območju, svetovno prvenstvo v nogometu pa je razprostranjeno po vsej državi. Ekonomski učinki se tako nanašajo na lokalne, regionalne in nacionalne ravni države gostiteljice. Barney, Wenn in Martyn (2017) trdijo, da se ti učinki nanašajo predvsem na povečanje gospodarske dejavnosti, ki izhaja iz mednarodnega turizma, zaposlitvenih zmožnosti, izboljšav športne, transportne in nastanitvene infrastrukture ter medsebojno povezanih finančnih naložb. VŠD prinašajo pomembne kratkoročne in dolgoročne makroekonomske koristi, v smislu povečanega BDP-ja, ki pospešujejo gospodarsko rast države (Sturgess & Brady, 2006). Kratkoročni ekonomski vplivi se nanašajo predvsem na zaposlenost, ki bo podrobneje predstavljena v podpoglavju o socialnih učinkih. Dolgoročni ekonomski učinki se nanašajo na naložbe za izboljšanje športne, transportne in druge infrastrukture ter na privabljanje bodočih naložb podjetij v njihovo lokalno gospodarstvo. Prav tako se ekonomski vplivi nanašajo na turizem in z njim povezane potrošniške izdatke, ki jih ustvarijo turisti v času dogodka in v letih po njem (Sturgess & Brady, 2006).

V nadaljevanju dela so najprej merjeni ekonomski učinki, in sicer s statistično analizo prihodov domačih in tujih turistov v določenem časovnem razponu. Ekonomskim učinkom nato sledijo politični učinki, ki so predstavljeni s primerjalno analizo mednarodne politične slike držav gostiteljic, glede na stanje po končanem prvenstvu. V zadnjem poglavju dela so socialni učinki predstavljeni s primerjalno analizo pozitivnih in negativnih učinkov svetovnih nogometnih prvenstev. Med pozitivne družbene učinke spada zaposlenost, medtem ko med negativne učinke spadajo protesti in prisilno izseljevanje ljudi.

Turizem je eden vodilnih sektorjev v storitveni industriji in ena izmed glavnih sestavin svetovnega gospodarstva (Fourie & Santana-Gallego, 2010). Športni turizem, zlasti med nekaterimi mednarodnimi tekmovanji, ima ogromen poslovni potencial in je eno glavnih področij turistične dejavnosti ter močno prispeva k promociji turizma po vsem svetu. Turistična industrija je v zadnjih desetletjih začela razmišljati o športnem turizmu kot enemu izmed pomembnih trgov. Različni kraji po vsem svetu, so zaradi športnih prireditev vse bolj znani in postopoma privabljajo vedno več mednarodnih turistov. Zagotovo pa od večjega števila turistov pride tudi do višjega dobička za to vrsto turizma in tako tudi do višjih prihodkov za lokalni, regionalni ali državni proračun (Brunet & Xinwen, 2009). Države po vsem svetu si močno prizadevajo za organizacijo VŠD, kakršen je svetovno prvenstvo v

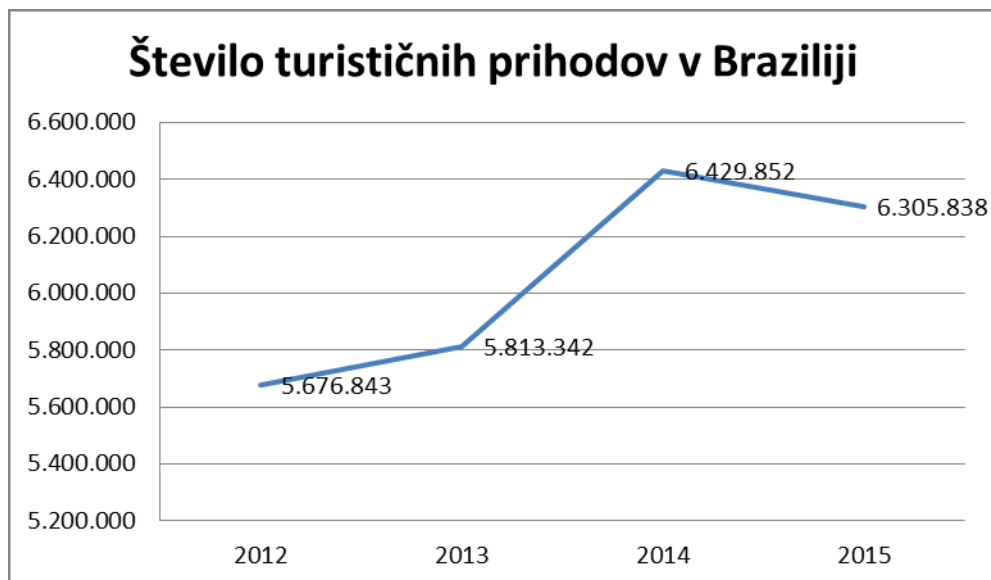
nogometu, iz številnih razlogov, predvsem pa, da bi okrepile svojo podobo turističnih destinacij, spodbudile naložbe in izkoristile, s tem povezane, pozitivne gospodarske učinke (Briedenhann, 2011). Takšni dogodki ne pritegnejo le večje pozornosti svetovnega občinstva in svetovnih medijev, temveč oblikujejo tudi vzorce svetovnega turizma, s tem da poudarjajo nove turistične destinacije in ustvarjajo trajno zapuščino v mestih ali državah gostiteljicah (Horne & Manzenreiter, 2004).

Brazilijo je v letu 2014, ko je tam potekalo svetovno nogometno prvenstvo, obiskalo okrog 6,4 milijonov turistov. To je za Brazilijo pomenilo, da je dosegla najvišji turistični obisk v zgodovini države. Od tega jih je bilo okrog 600.000 tujih turistov, ki so v Brazilijo prišli izključno zaradi svetovnega prvenstva, približno 3 mio pa je bilo domačih turistov (Armstrong, 2015). Po podatkih centralne banke so turisti, v času svetovnega prvenstva v nogometu, v Braziliji porabili okrog 540 mio evrov (Breaking travel news, 2014). Različna ruska mesta je v letu svetovnega prvenstva v nogometu (2018) obiskalo okrog 24,5 mio turistov. Približno 5 mio je bilo skupno število domačih in tujih turistov na račun svetovnega prvenstva v Rusiji. Od tega je bilo okrog 3 mio tujih, približno 2 mio pa je bilo domačih turistov (Dhyani, 2018). V času svetovnega nogometnega prvenstva so v mesecu dni turisti v Rusiji porabili približno 440 mio evrov (Malkadze, 2020). Največ turistov je obiskalo najznamenitejša in hkrati tudi največja brazilska ter ruska mesta, kjer so bile odigrane tudi najpomembnejše tekme obeh prvenstev. V Braziliji je v letu prvenstva nekaj več kot 2 mio turistov obiskalo Sao Paolo, Rio de Janeiro pa je obiskalo okrog 1,5 milijona tujih turistov. V primerjavi z letom 2013 je Rio de Janeiro v letu svetovnega prvenstva zabeležil 30 % rast števila turistov (Armstrong, 2015). V Rusiji pa je največ turistov obiskalo Moskvo, in sicer 2,7 milijona, sledil ji je St. Petersburg s 600.000 turisti. Moskvo in St. Petersburg je, v primerjavi z letom 2017, obiskalo okrog 20 % več turistov (Dhyani, 2018). Takšne izrazite rasti prihodov tujih turistov pa najverjetneje ne bi bilo, če državi ne bi gostili prvenstev. Število turistov v Braziliji se je v času svetovnega prvenstva, v primerjavi z enakim obdobjem leta 2013, povečalo za približno trikrat, in sicer iz nekaj manj kot 400.000 v juniju in juliju leta 2013, na nekaj več kot milijon v juniju in juliju leta 2014 (Armstrong, 2015). Svetovno prvenstvo v Katarju leta 2022 naj bi obiskalo okrog milijon tujih turistov v času trajanja enomesečnega turnirja. Ob tem je potrebno poudariti, da ima država le 2,9 milijona prebivalcev in bo, najverjetneje prav zaradi njene majhnosti, imela težave pri zagotavljanju nastanitev za vse udeležence prvenstva. Vendar organizatorji zagotavljajo, da bo v državi zadostno število sob in postelj za vse udeležence prvenstva v obliki hotelov, apartmajev, puščavskih kampov ter križarskih ladij, ki bodo uporabljene, kot plavajoči hoteli (Panjai, 2019).

Kot je bilo že zgoraj omenjeno, bodo v tem poglavju, ki se nanaša na ekonomske vplive, učinki svetovnih prvenstev merjeni z domačimi in mednarodnimi prihodi turistov.

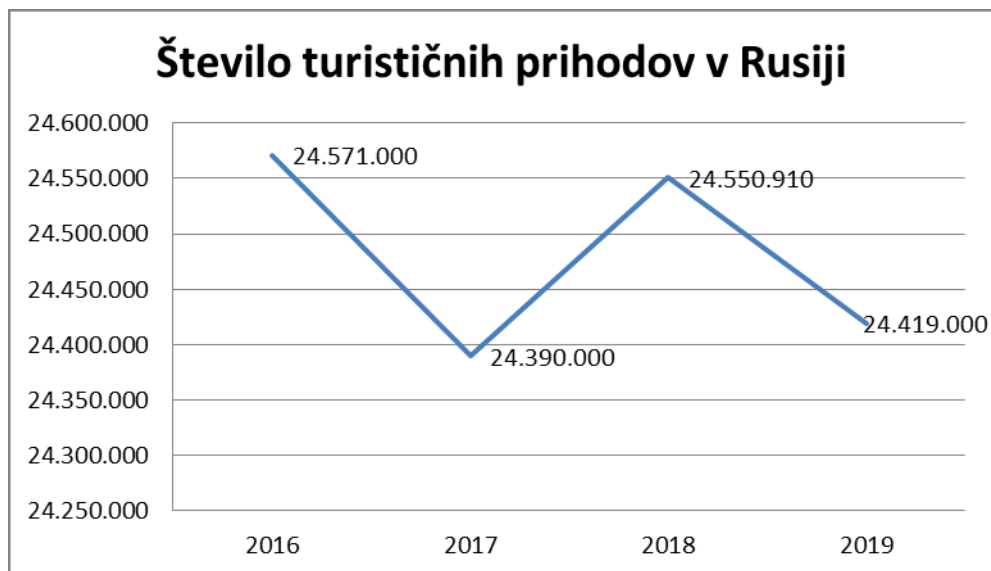
V grafikonih 3 in 4 so prikazani prihodi turistov v državo gostiteljico za obdobje štirih let. Podatki prikazujejo turistične prihode za časovno obdobje od dveh let pred začetkom prvenstva do enega leta po končanem prvenstvu.

Grafikon 3: Število turističnih prihodov v Braziliji

Vir: lasten

Grafikon 4: Število turističnih prihodov v Rusiji

Vir: lasten

V zgornjih dveh grafikonih so prikazani podatki o turističnih prihodih za Rusijo in Brazilijo. Brazilijo je v letu svetovnega prvenstva v nogometu obiskalo 6.429,852 turistov, kar je 10,61 % več kot leta 2013. V letu 2015 pa je državo obiskalo 1,97 % manj turistov kot v letu svetovnega prvenstva. Rusijo je v letu svetovnega nogometnega prvenstva obiskalo

24.550,910 turistov, kar je 0,66 % več kot leta 2017. V letu po prvenstvu je državo obiskalo 0,54 % manj turistov glede na leto 2018. Brazilija je v letu prvenstva doživela veliko višjo rast prihoda turistov, glede na leto pred prvenstvom, kakor Rusija. Glede na to, da je Brazilija leta 2013 zabeležila 2,41 % rast turističnih prihodov glede na leto 2012, v letu prvenstva pa kar 8,2 % višjo vrednost, v primerjavi z letom 2013, bi lahko sklepali, da je Braziliji organizacija svetovnega prvenstva pripomogla k dvigu turističnih prihodov. Sodeč po podatkih za Rusijo lahko sklepamo, da Rusiji organizacija prvenstva nikakor ni pripomogla k dvigu turističnih prihodov, saj je imela Rusija v štiri letnem obdobju najvišjo vrednost števila turističnih prihodov dve leti pred začetkom prvenstva. Leto po prvenstvu pa je državo obiskalo približno 130,000 turistov manj kot v letu prvenstva.

5.2 POLITIČNI UČINKI

Organizacija največjih športnih dogodkov postaja vse bolj priljubljena politična in razvojna strategija za številne mestne, regionalne in nacionalne vlade, skupaj z njihovimi socialnimi in ekonomskimi zavezniki (Horne & Manzenreiter, 2006). Manj omenjeni politični učinki svetovnih prvenstev so pogosto zasenčeni, zaradi velikih vsot denarja ali drugih ekonomskih ciljev teh največjih športnih dogodkov, pa tudi zaradi navdušenja in evforije ob dogodku. Svetovno prvenstvo v nogometu ima resničen politični vidik, ki je takoimenovana mehka moč (upodabljanje politične podobe), pa tudi utrjevanje politične legitimnosti v državah gostiteljicah.

To poglavje dela se bo začelo s preučevanjem političnih učinkov na mednarodni ravni. To v bistvu vključuje prizadevanja držav gostiteljic, da s pomočjo prvenstva izboljšajo svojo mednarodno politično podobo. Z organizacijo prvenstva si države gostiteljice poizkušajo izboljšati nacionalno blagovno znamko, in s tem mednarodni položaj, skozi koncept mehke moči, ki je eden izmed pomembnejših konceptov za uveljavljanje držav na političnem področju. V nadaljevanju dela je predstavljen koncept mehke moči v povezavi z državami gostiteljicami. Nato sledi analiza mednarodne politične podobe držav gostiteljic glede na stanje po prvenstvu. Za zadnje podpoglavje je nato uporabljen bolj introspektiven pristop poudarjanja načina, kako se vlade srečujejo z zahtevami Fife in kako jih izpolnjujejo. Poglavju o političnih učinkih nato sledi poglavje o socialnih učinkih, povezanih s svetovnim prvenstvom.

5.2.1 »Mehka moč« držav gostiteljic

Joseph Nye (2008) opisuje mehko moč kot sposobnost vpliva na druge z zgledom, torej s pomočjo privlačnosti, ne pa s prisilo oz. spodbujanjem. Kot je dejal Nye (2008): »Prepričati druge, da si želijo takšnih rezultatov, kot jih ti sam želiš.« Mehka moč države temelji predvsem na treh vidikih, in sicer na njeni državni kulturi, njenih političnih vrednotah in njeni zunanji politiki (Nye, 2008). Grix in Houlihan (2014) navajata, da je zunanja politika

države na splošno trdno pod nadzorom vlade. Zato to nakazuje, da je mehko moč najboljše razumeti z uporabo realistične perspektive ostalih dveh elementov mehke moči, ki sta kultura in politične vrednote, saj imata veliko verjetnost koprodukcije med državo in institucijami civilne družbe.

Tako brazilska kakor tudi ruska dolgoročna strategija, za povečanje svoje mehke moči, ugleda in prepoznavnosti, je bila v zadnjem desetletju povezana predvsem z organizacijo VŠD. Državi sta šport in nogomet uporabili kot diplomatsko orodje javne in kulturne diplomacije za krepitev mehke moči. Soares e Castro (2018) navaja, da obstajajo štiri vloge športa kot sestavnega dela kulturne diplomacije: »Šport kot orodje za razvoj; šport kot orodje za mehko moč; šport kot instrument za spodbujanje tesnejšega dialoga in vključevanja v večkulturne družbe; šport kot orodje za spodbujanje mirnih odnosov na mednarodni ravni.«

Države, ki so obremenjene z negativnimi nacionalnimi podobami in stereotipi, ki vplivajo na dojemanje drugih in izhajajo iz določenih zgodovinskih dogodkov, lahko veliko pridobijo od uporabe mehke moči tako, da pozitivno spremenijo svojo podobo države (Garix & Houlihan, 2014). Negativne nacionalne podobe so v ruskem primeru povezane predvsem z resnimi domačimi problemi in s podobo ruske trde moči, pod katero spadata vojaška in gospodarska moč, ter z njima povezani konflikti na svetovni ravni. Zato se je Rusija, s svetovnim prvenstvom v nogometu leta 2018, z uporabo mehke moči, želela znebiti nekaterih negativnih nacionalnih stereotipov in podob in tako svetovni ter domači javnosti predstaviti ugodno podobo države (Soares e Castro, 2018). Vendar pa bi lahko te negativne ruske nacionalne podobe ovirale strategijo ruske diplomacije in njeno sposobnost, da projicira svoj vpliv na svetovni ravni in izboljša status že tako velike moči (Soares e Castro, 2018). Prav tako se je tudi Brazilija, s svetovnim nogometnim prvenstvom leta 2014, z uporabo mehke moči, želela znebiti nekaterih negativnih nacionalnih stereotipov, ki so povezani z državo zabave, socialnih nemirov in političnih težav. Poleg tega pa je Brazilija s pomočjo prvenstva predvsem poskušala vzpostaviti pozitivno nacionalno podobo ter povečati ugled in prepoznavnost države v svetu (Soares e Castro, 2013).

5.2.2 Mednarodna podoba

Države si v današnjem svetu prizadevajo oblikovati pozitivno mednarodno podobo za doseganje političnih in tudi gospodarskih ciljev. Mednarodna podoba države se lahko oblikuje s pomočjo številnih orodij in metod. Nekatera izmed orodij in metod, s katerimi se lahko oblikuje mednarodna slika države, so: mednarodne izmenjave, organiziranje medijskih dogodkov, nacionalne blagovne znamke, itd. (Kobierecki & Strožek, 2020). Izboljšava nacionalne blagovne znamke, ki je eno izmed najbolj uporabljenih orodij javne diplomacije na velikih športnih dogodkih, pomeni izboljšanje mednarodne podobe, prestiža, legitimnosti, verodostojnosti, zaupanja in prepoznavnosti svoje države (Soares e

Castro, 2018). Na splošno velja, da je gostovanje VŠD eno od značilnih načinov uporabe športa za povečanje mednarodne prepoznavnosti in poznavanja države ter za izboljšanje njene mednarodne podobe v svetu (Kobierecki & Strožek, 2020). Mednarodno podobo države je mogoče razumeti in analizirati s preučevanjem konkurenčne nacionalne identitete, ki se nanaša na ugled države, kot jo načrtujejo države same in kot jo dojema preostali svet. Čeprav se izrazi identiteta, podoba in ugled pogosto uporabljajo medsebojno, so različni konstrukti, ki se nanašajo na miselna združenja in ki jih ustvarjata znanje in izkušnje. Identiteta pomeni samozaznavanje, slika je tisto, kar se projicira drugim državam, ugled pa je povratna informacija, ki jo države prejmejo od drugih nacij (Fan, 2010).

Šport in nogomet ter z njima povezani VŠD so pomemben vir državne zunanjepolitične zbirke orodij. To pomeni, da se skupaj uporabljajo kot pomembno orodje javne, kulturne in športne diplomacije, za doseganje specifičnih ciljev, ki je v tem primeru povečanje mednarodnega ugleda in prepoznavnosti. Prav tako pa jih vlade lahko uporabijo kot orodje za spreminjanje negativnega dojemanja (Soares e Castro, 2018). Tako svetovno nogometno prvenstvo leta 2014 v Braziliji, kot svetovno prvenstvo v Rusiji leta 2018 sta bila uporabljena kot zunanjepolitično orodje javne in kulturne diplomacije, s katerim sta državi poskušali izboljšati svoj globalni vpliv in povečati svojo mehko moč (Soares e Castro, 2013 & 2018).

Oba VŠD v Braziliji, svetovno prvenstvo leta 2014 in poletne olimpijske igre leta 2016, sta bila del strategije športne diplomacije za povečanje ugleda države, ki simbolizira brazilski vzpon na mednarodnem prizorišču in prevzem vloge vplivne države v svetovnih zadevah. Pričakovano je bilo, da bosta oba dogodka, s strategijo javne diplomacije za izboljšanje mednarodne prepoznavnosti Brazilije, delovala dolgoročno ter pomagala izboljšati in utrditi podobo države v tujini kot uveljavljajočo se državo z veliko mehko močjo (Soares e Castro, 2013). Prav tako si je Rusija, predvsem v zadnjem desetletju, z različnimi športnimi dogodki, med katerimi seveda najbolj izstopata zimske olimpijske igre leta 2014 in svetovno nogometno prvenstvo leta 2018, poskušala izboljšati mednarodno podobo. Medtem ko je tedanji brazilski predsednik Luiz Lula da Silva osebno in nepremišljeno lobiral za pridobitev organizacije največjih svetovnih športnih dogodkov, je ruski predsednik Vladimir Putin to storil veliko bolj premišljeno (Gibson, 2014; Soares e Castro, 2018). Rusija je po navodilih Putina vestno vlagala v šport in nogomet, da bi na mednarodni ravni izboljšala svojo nacionalno blagovno znamko in s tem promovirala državo preko turizma, neposrednih tujih investicij in trgovine, da bi tako izboljšala mednarodno podobo države in gradila svoj ugled (Soares e Castro, 2018). Kot je dejal Putin (2018); »Spodbujanje množičnega športa je za Rusijo ključni cilj in prednostna naloga.«

Mednarodna podoba Brazilije je povezana predvsem s stereotipi zabave, kot je znameniti brazilski karneval, nogometa in srečnih ljudi. Poleg tega je v očeh mednarodne javnosti videna kot država zabave in iger, v kateri dobro uspevajo »mehke« lastnosti njene podobe,

kot so ljudje in kultura (Buarque, 2019). Medtem ko je mednarodna podoba Rusije povezana z velikim številom blagovnih znamk, ki se nanašajo na kulturo, ekonomijo in politiko, ki zagotavljajo razumevanje države in njenih prebivalcev. Poleg tega ima Rusija privlačno kulturo, ki ima dolgo, uveljavljeno in bogato tradicijo v literaturi, glasbi in umetnosti. Vendar pa je vse to nekako v senci politike, ki se vrti okoli vprašanja pomanjkanja politične in ekonomske svobode ter človekovih pravic (Simons, 2011). Ker je Brazilija v očeh svetovne javnosti videna kot država zabav, je zaradi tega ostale nacije ne dojemajo kot »resnega« naroda. Obenem pa tudi ne kot države resnejših vidikov, kot sta politični in gospodarski vidik (Buarque, 2019). Zato Buarque (2019) opisuje Brazilijo kot »dekorativno državo, vendar ne tudi kot koristno«. Z organizacijo svetovnega prvenstva leta 2014 je država dobila priložnost za večjo globalno prepoznavnost in priložnost za preoblikovanje podobe države v svetu. Kljub slabšemu rezultatu od pričakovanj, vključno z bolečim porazom brazilske ekipe na igrišču, je bilo prvenstvo s strani javne diplomacije priznано kot uspeh in je pomagalo povečati prepoznavnost ter okrepiti mednarodno podobo države (Gibson, 2014; Soares e Castro, 2013). Na drugi strani pa je Rusija v očeh svetovne javnosti videna kot močna in vplivna država, vendar tudi kot država povezana z nasiljem in mednarodnimi diplomatskimi konflikti z zahodom (Lowe, 2018).

Kljub temu, da je bila Brazilija uspešna gostiteljica in je dosegla zastavljene cilje javne diplomacije, se zdi, da prvenstvo ni pomagalo pri preoblikovanju podobe države in je Brazilija še vedno videna le kot »dekorativna« država (Buarque, 2019). Krivca za nespremenjeno podobo države gre iskati predvsem v takratnem predsedniku Luiziu Luli da Silvi, ki je z organizacijo svetovnega prvenstva svetu želel pokazati, kakšna velesila je lahko Brazilija. Pri tem je pozabil, da je najboljši način za prikaz naraščajočih zmožnosti, samozavesti in podobe države ta, da njenim državljanom omogoči večjo socialno, ekonomsko in politično svobodo (Antunes, 2014). Brazilija bi, v očeh mednarodne javnosti, le tako lahko pridobila večji mednarodni ugled. Prav tako se je tudi Rusija pokazala kot uspešna gostiteljica in je v očeh javne in kulturne diplomacije izpolnila vsa pričakovanja. Po besedah predsednika Putina je uspela spremeniti celotno podobo ruske blagovne znamke na bolje, to pa ji je uspelo tako, da se je v gostujočih mestih in preko internetnih in televizijskih prenosov pokazala kot mirna, varna in prijazna država do turistov v času svetovnega prvenstva. Poleg tega pa naj bi izboljšane podobe svetovnega prvenstva, po napovedih strokovnjakov, Rusiji bistveno izboljšale svetovni ugled. Prav tako naj bi se optimistične podobe državi lahko obrestovale, v smislu privabljanja tujih naložb in turizma v prihodnosti (Lowe, 2018). Vendar ne gre spregledati dejstva, da je država poskušala spremeniti celotno podobo nacionalne blagovne znamke, z izboljšanjem mednarodne podobe, tako, da je s svetovnim prvenstvom želela odvrniti pozornost od številnih socialnih težav v državi. To velja zlasti za navadne ruske državljane, ki so v zadnjih letih gospodarsko trpeli. Verjetno pa je potrebno na celoten vpliv ruske strategije še nekoliko počakati, saj je

kulturna in športna diplomacija povezana z dolgoročnimi vplivi, ki pa so težko merljivi (Soros e Castro, 2018).

Tako kakor Rusija in Brazilija si bo tudi Katar s pomočjo svetovnega nogometnega prvenstva leta 2022, ki velja za najpomembnejši dosežek Katarja, najverjetneje poizkušal izboljšati mednarodno podobo. Vendar pa bo država, zaradi samosvoje blagovne znamke, ki je povezana predvsem z neupoštevanjem človekovih pravic in žaljivo mehko močjo, imela težko nalogo pri izboljšanju mednarodne podobe države (Sanders, 2020).

Vlade so in bodo poskušale uporabiti VŠD, da prepričajo ostale vlade, podjetja in javnost v drugih državah, da želijo spremeniti svoje negativne stereotipe, povezane z nacijo. Medtem ko so meje med blagovno znamko držav in javno diplomacijo manj jasne, kot so morda bile v preteklosti, je sedaj osrednja vloga države, pri manipuliranju s športom na VŠD, zagotovo doseganje nešportnih ciljev (Grix & Houlihan, 2014).

5.2.3 FIFA nad zakoni držav gostiteljic

Država velja za glavno igralko na mednarodnem prizorišču in je suverena na svojem ozemlju. Državna suverenost ima tri temeljne attribute, ki so legitimna oblast, nadvlada in ozemlje. Njena suverenost je ključnega pomena in ji omogoča, da lahko deluje kot lastna avtonomna entiteta na svojem ozemlju (Brauer & Haiwood, 2010). Vendar Fifa izziva suverenost tako, da od držav zahteva, da upoštevajo določene zahteve in pravne standarde, priložene pod vladna jamstva (Van Wik, 2008). Velikost in potencial gostovanja svetovnih prvenstev daje Mednarodni nogometni zvezi moč, da vladam držav gostiteljic omogoči spreminjanje nekaterih njihovih zakonov in s tem spreminjanje pravne države. To spremeni odgovornost države, ki jo je prej imela, tako, da jo da Fifa in s tem postavi interese Mednarodne nogometne zveze nad svoje. Van Wik (2008) trdi, da so Fifine prisilne vladne garancije protiustavne in da Fifa s svojimi zahtevami krši splošne zakone v državah gostiteljicah.

Poleg vseh, že prej omenjenih zahtev Fife, ki so povezane s športno, transportno in nastanitveno infrastrukturo, Fifa od držav gostiteljic med drugim zahteva, da jo oprostijo plačila davkov. To je najstrožji pogoj Fife, za katerega se države ne morejo pogajati. Fifa zahteva, tako zase kot tudi za katerokoli od njenih podružnic ali komercialnih podružnic, kot so organizacijski odbor, izdajatelji televizijskih programov, sponzorji in ponudniki storitev, da je celoten dogodek oproščen davka (Pollock, 2010). Sporazumi, ki jih Fifa sklene z državami gostiteljicami, določajo neobdavčene cone za prizorišča svetovnega prvenstva, pri čemer so korporativni partnerji Fife oproščeni davka na dohodek in promet. To pomeni milijone, ki so jih gostitelji želeli pridobiti od obdavčitve vseh vrst trgovine in porabe s strani Fife ter njenih povezanih družb (Pollock, 2010). Poleg vsega zgoraj naštetega, pa si Fifa lasti tudi pravico, da državam gostiteljicam »pobere« denar od prodaje vstopnic na svetovnem

prvenstvu ter nekatere prihodke od gostinskih in nastanitvenih pravic. Brazilija je na ta račun izgubila nekaj manj kot 500 mio evrov, Rusija pa okrog 600 mio evrov (FIFA Financial Report, 2014 & 2018). Vpliv in moč Fife sta tako mogočna, da gostujočim državam dejansko ne dopusti druge izbire, kot da se strinjajo s temi pogoji ne glede na to, kako neugodni so.

Nazadnje velja omeniti še, da je Fifa zahtevala spremembo zakona o prepovedi prodaje alkohola na stadionih svetovnega prvenstva. Brazilija je pred dvema desetletjema sprejela tak ukrep zaradi zaščite prebivalcev pred nasiljem nogometnih navdušencev, ki bi se lahko zgodilo (BBC, 2012). Ko so nekdanjega generalnega sekretarja Fife Jeroma Valckea povprašali glede te odločitve, je dejal: »Alkoholne pijače so del svetovnega prvenstva, zato jih bomo imeli. Oprostite če zvenim nekoliko arogantno, ampak o tem se ne bomo pogajali.« (BBC, 2012). Takšna poteza Fife kaže na postavljanje lastnih interesov in interesov sponzorjev nad interese gostiteljev, in varnosti njihovih ljudi, v imenu dobička. Zanimivo bo videti, kako bo Fifa sodelovala s Katarjem, ki je naslednji gostitelj prvenstva, saj velja za islamsko državo, ki ima stroga pravila proti prodaji alkohola.

Spremembe zakonodaje v državah lahko vplivajo na državljane neposredno ali posredno. Zasluzek od prodaje vstopnic in oprostitev davka, ki sta izgubljena vira vladnega dohodka, bi lahko država na primer uporabila za pokrivanje stroškov povezanih s prvenstvom, kar bi pomenilo zmanjšanje javne porabe za dogodek. Denar bi lahko države nato porabile za zmanjševanje nekaterih socialnih problemov, kot so izboljšanje zdravstva, šolstva ter zmanjševanje neenakosti in revščine. Prav tako Fifa posega v posamezne svoboščine tako, da dovoli prodajo alkohola na turnirju, kar lahko ogrozi varnost osebja na dogodku. Vsekakor je očitno, da je moč v rokah Fife in ne gostiteljev. To neravnovesje moči se močno nagiba v korist Fife, posledica je ta, da gostiteljeve razvojne potrebe niso zadostno upoštevane.

Včasih pa lahko Fifa svoje zahteve tudi omili in pogleda državam »skozi prste«. To se je zgodilo leta 2014, ko največji brazilski stadion, ki je med drugim gostil otvoritveno tekmo in finale, ni dosegel zahtevane kapacitete 80,000 gledalcev, Katarju pa je Fifa dovolila, da prvenstvo leta 2022 izvede le z osmimi stadioni.

5.3 SOCIALNI UČINKI

Družbeni učinki največjih mednarodnih športnih prireditev se nanašajo na način, s katerim športni dogodki spremenijo kolektivne in individualne vrednote ljudi, vzorec vedenja, strukturo, način in kakovost življenja neke skupnosti. Takšni dogodki vplivajo na različne vidike nacionalnega, regionalnega, predvsem pa lokalnega vsakdanjega življenja in so lahko tako pozitivni kakor tudi negativni. Pozitivni učinki so povezani z večjim ponosom skupnosti, večjimi možnostmi za zaposlitev, zabavo, večjim športnim udejstvovanjem in posledično boljšim zdravjem. Po drugi strani pa lahko takšni športni dogodki prinesejo negativne

učinke, kot so asocialno vedenje, protesti, kriminal, preobremenitev in motnje v življenju skupnosti ter tudi prisilno razseljevanje (Taks, 2013).

Kot je bilo že zgoraj omenjeno, bodo zaradi težke merljivosti socialnih učinkov ti predstavljeni z analizo nekaterih statističnih podatkov o zaposlenosti, protestih in prisilnem izseljevanju. V nadaljevanju dela bodo najprej analizirani podatki o zaposlenosti, ki je eden izmed najvidnejših kratkoročnih pozitivnih socialnih učinkov, ki jih svetovno prvenstvo prinese državam gostiteljicam. V drugem podpoglavju so nato predstavljeni nekateri izmed negativnih učinkov svetovnih prvenstev, kot sta prisilno izseljevanje in protesti. Poglavju o političnih in socialnih učinkih sledi zaključno poglavje o analizi rezultatov in priporočilih.

5.3.1 Zaposlenost

Promoviranje ustvarjanja delovnih mest je bila marketinška praksa, ki so se je posluževali na obeh zadnjih dveh svetovnih prvenstvih. Zdelo se je, da je ustvarjanje delovnih mest utemeljitev velike porabe, povezane predvsem z gradnjo in obnovo športne in splošne infrastrukture. Prav tako pa naj bi ustvarjanje novih delovnih mest pozitivno vplivalo na lokalne prebivalce, ki so s svojim sodelovanjem podedovali nekatere koristi in spretnosti pri izgradnji in prenovi infrastrukture. Ustvarjanje dodatnih delovnih mest je bil tudi eden glavnih dejavnikov, ki je pozitivno vplival na brazilsko in rusko gospodarstvo (De Paula, 2014; Nepal Entrepreneurs' Hub, 2018).

Svetovno prvenstvo v nogometu leta 2014 je v Braziliji ustvarilo nekaj manj kot milijon delovnih mest, kar pomeni 15 % delovnih mest, ustvarjenih od leta 2011 do leta 2014. Od celotnega števila delovnih mest, povezanih s svetovnim nogometnim prvenstvom, naj bi bilo 710.000 stalnih in 200.000 začasnih, vsa delovna mesta pa naj bi bila na uradnem trgu dela. Največ delovnih mest je bilo ustvarjenih na področju gradbeništva in turizma (Breaking travel news, 2014). Po podatkih ruske vlade je bilo, med pripravami in gostovanjem svetovnega prvenstva, v obdobju 5 let od leta 2013 do leta 2018, vsako leto ustvarjenih in vzdrževanih približno 220.000 delovnih mest, kar je povzročilo povečanje osebnih dohodkov za 5,44 milijarde evrov v ruskih gospodinjstvih. Od tega je 79.000 ljudi dobilo zaposlitev v gradbenem sektorju, 38.000 se jih je na novo zaposlilo v gostinstvu, 18.000 ljudi je našlo nove zaposlitve v prometnem in komunikacijskem sektorju, 18.000 je našlo zaposlitev v komunalnih, socialnih in osebnih storitvah, 52.000 ljudi pa je bilo prostovoljcev. V funkcije, povezane z javno upravo in varnostjo, je bilo vključenih približno 5000 ljudi. Opaziti pa je bilo tudi povečanje začasnih zaposlitev v trgovinskem sektorju (Nepal Entrepreneurs' Hub, 2018).

Zanimivo je, da sta imeli obe državi v zadnjih dveh desetletjih najnižjo stopnjo brezposelnosti prav v letih, ko sta gostili svetovno prvenstvo, vendar s to razliko, da je Braziliji stopnja brezposelnosti v letu po prvenstvu močno narasla, Rusiji pa nekoliko

upadla. Braziliji je od leta 2007, ko je bila izbrana za organizacijo prvenstva, do leta 2014 brezposelnost upadla za 1,67 %. Prav tako je stopnja brezposelnosti, v 8 letnem obdobju pred prvenstvom od leta 2010 do leta 2018, upadla tudi Rusiji in sicer za 2,42 % (Trading economics, 2020).

Potrebno je poudariti tudi to, da so bila za Brazilce in Ruse, predvsem delovna mesta v gradbeništvu, le začasna zaposlitev in so po projektih, povezanih z svetovnim prvenstvom, izginila. Prav tako so izginila delovna mesta povezana z varovanjem dogodka ter nekatera delovna mesta v storitvenem sektorju. To je dober primer, kako so svetovna prvenstva dualistične narave, saj zagotavljajo zaposlitev in prenos veščin, vendar je veliko služb po končanem prvenstvu najverjetneje izgubljenih, saj je potreba po delu le začasna.

5.3.2 Prisilno izseljevanje in protesti

Predvsem v razvijajočih državah so vedno prisotni tudi negativni vplivi, povezani z organizacijo VŠD. Med najbolj vidne negativne učinke teh dogodkov zagotovo spadajo protesti in prisilno izseljevanje ljudi.

Predvsem v Braziliji, pa tudi v Rusiji, je bilo, pred in med enomesečnim mednarodnim nogometnim turnirjem, izražene veliko negativnosti s številnimi protesti in demonstracijami. Lokalni prebivalci iz 12-ih brazilskih mest so preko protestov sporočali vladi, da bi moral biti denar, ki je bil porabljen za prireditve, porabljen za šole, izobrazbo, stanovanja in drugo vitalno infrastrukturo. Zdi se, da sta za ta civilni nemir odgovorna predvsem dva »igralca« na mednarodnem prizorišču, to sta Mednarodna nogometna zveza in brazilska vlada. Glavna kritika brazilске vlade je bila že sama organizacija dogodka, in s tem povezani infrastrukturni stroški. Gradnja večmilijonskih stadionov v državi, z resnimi težavami na področju izobraževanja in zdravja, je bila ena glavnih pritožb med množičnimi demonstracijami zaradi pretiranih ekonomskih stroškov (Kastorff, 2014). V Rusiji pa so protestniki protestirali zaradi pokojninske reforme in kršenja človekovih pravic (Human Rights Watch, 2018; Wisniewska & Rogoža, 2018).

Poleg tega je nemalo število brazilskih in ruskih delavcev delalo v »suženjskih« razmerah in bilo izpostavljenih hudim kršitvam človekovih pravic. Nekateri so bili tudi prisiljeni v nezakonito delo, zaradi pomanjkanja pogodb o zaposlitvi, dogajali pa so se tudi primeri neplačil ali resne zamude pri izplačilu plač. V obdobju od leta 2009 do leta 2013 je v Braziliji 128,450 delavcev, ki so gradili in obnavljali stadione, stavkalo 26-krat. Stavkali so zaradi zahtev po plačilu nadur in premij, ki so bile zajamčene z brazilsko delovno zakonodajo. Delavci so bili v večini primerov uspešni pogajalci in so si s tem zagotovili boljše zdravstveno pomoč, višje plače in izpolnitev še nekaterih drugih pravic (De Paula, 2014). Medtem ko je bilo v Rusiji takšnih protestov občutno manj, saj so bili delavci, ki so si upali protestirati ali vložiti pritožbo glede slabih delovnih razmer na gradbiščih, deležni groženj in povračilnih

ukrepov v obliki neizplačila plač. Vendar so delavci kljub temu skupno organizirali okrog 10 protestov. Poleg tega so bili novinarji in zagovorniki človekovih pravic, ki so poskušali poročati o teh primerih, med izvajanjem preiskav ustrahovani, prepovedan jim je bil vstop v državo, nekateri pa so bili tudi aretirani (Human Rights Watch, 2018). Da bi bile stvari še hujše, je med delom na infrastrukturnih projektih, predvsem zaradi nevarnih delovnih razmer, umrlo 8 brazilskih delavcev (De Paula, 2014). Medtem ko je v Rusiji, pri 21 nesrečah, umrlo 17 ljudi (Human Rights Watch, 2018). V Katarju je v šestih letih, od začetka gradnje do sredine leta 2020, umrlo že 34 ljudi. Prav tako tudi v tej državi prihaja do močnega kršenja človekovih pravic nad delavci in migranti. Skupina za človekove pravice že leta kritizira katarski sistem Kafala, ki daje preživetje delavcev v roke svojih delodajalcev. Delodajalci tako redno izkoriščajo delavce, navadno pri neizplačilu plač, saj je njihov pravni in bivalni status neposredno pod nadzorom podjetja (Sanders, 2020).

Največji izmed protestov se je v Braziliji zgodil leto pred prvenstvom, poleti 2013, ko je v šestih mestih, ki so kasneje gostila svetovno prvenstvo, potekal Fifin pokal konfederacij. V vseh šestih mestih je skupno protestiralo nekaj manj kot 900.000 ljudi, ki so vladi in državi očitali korupcijo, visoke cene in pomanjkanje naložb v javne storitve. Med potekom svetovnega prvenstva je bilo nekaj le protestnih shodov in število protestnikov nižje. Kljub temu so se protestniki in policija spopadli v skoraj vseh mestih, ki so gostila prvenstvo. Samo v prvem tednu prvenstva je bilo več kot 20 protestov in 180 aretacij v različnih mestih, ki so privedle do strožjih policijskih ukrepov (De Paula, 2014). Medtem pa je bilo v Rusiji, med potekom prvenstva, občutno manj protestov, ker je ruska vlada uvedla prepoved organiziranja shodov v mestih, ki so gostila tekme prvenstva. Vlada je v mestih, ki so gostila svetovno prvenstvo, močno okrepila varnost. V mestih je za ohranjanje javnega reda skrbelo 100.000 policistov. Ruska vlada je prvenstvo uporabila za »pokrivanje« protestov proti pokojninski reformi in kršenju človekovih pravic, ki so jih organizirali različne družbene skupine, sindikati in opozicija. Prvenstvo na ta način ni vplivalo na odnos vlade do ruskih demokratičnih skupin, v zadevah povezanih s kršitvami človekovih pravic, o katerih so poročali v tujih medijih. Najbolj odmeven incident se je tako zgodil na finalni tekmi, ko so štirje člani ruske aktivistične skupine Pussy riot z vdorom na igrišče protestirali, prav zaradi kršenja človekovih pravic v Rusiji (Wisniewka & Rogoža, 2018).

Organizacija svetovnega prvenstva na žalost s seboj prinese tudi prisilno izseljevanje lokalnih prebivalcev iz njihovih domov. Na tisoče, predvsem revnih brazilskih in ruskih prebivalcev, je bilo izseljenih in so ostali brez strehe nad glavo. Po podatkih Nacionalne koalicije lokalnih odborov za ljudsko svetovno prvenstvo in olimpijske igre, je bilo, v 12-ih brazilskih mestih, ki so gostila tekme prvenstva, približno 250.000 ljudi soočenih z izselitvijo. Številni so morali zapustiti domove, da so se umaknili gradnji cestne, železniške in ostale infrastrukture. Julija 2014 je vlada objavila podatke, da je bilo razlaščenih in prisilno

izseljenih le 35.653 ljudi (De Paula, 2014). Prav tako je moralo nekaj deset tisoč ljudi zapustiti svoje domove v Rusiji. (Human Rights Watch, 2018).

Nekateri so bili mnenja, da bo organizacija svetovnega prvenstva v Braziliji pripomogla k dvigu turizma in povečala potrošnjo, ter s tem spodbudila gospodarstvo, v podporo družbenim spremembam, na primer v favelah. Ena izmed najbolj absurdnih reči, povezanih s prvenstvom, je bil slogan z imenom »Favela Experience«, ki je turistom, z vidika favel, omogočal vpogled v lokalno realnost svetovnega prvenstva. To so območja, znana po skrajni revščini in visoki stopnji kriminala. Po poročanju brazilskih medijev je prišlo do številnih spopadov med policijo in tamkajšnjimi prebivalci favel, ker je policija želela »očistiti« droge in orožje pred začetkom svetovnega prvenstva. Morda glede tega obstajajo tudi nekatere pozitivne družbene spremembe, povezane z ustvarjanjem varnejših skupnosti in s tem večje varnosti turistov. Najbolj presenetljivo pa je bilo dejstvo, da se je nemalo turistov svetovnega prvenstva odločilo nekaj časa preživeti v teh favelah in odkrivati »prave« podobe Brazilije, seveda ob stalni navzočnosti policije (Kastorff, 2014).

Prvenstvi sta prinesli tudi nekaj pozitivnih družbenih učinkov. Nekateri trdijo, da je svetovno nogometno prvenstvo Braziliji prispevalo k povečanju bogastva in vse večjemu številu prebivalstva, ki izhaja iz revščine in vstopa v srednji razred (Kastorff, 2014). Ena izmed najbolj pozitivnih stvari med turnirjem v Rusiji je bil zagotovo vljuden in ustrežljiv odnos policistov, ki je v ostrem nasprotju z njihovo izredno slabo podobo, ki je bila posledica njihovih represivnih ukrepov med različnimi uličnimi protesti v letih pred prvenstvom (Wisniewka & Rogoža, 2018).

6 ANALIZA RAZISKAVE IN PRIPOROČILA

V diplomskem delu sem poskušal ugotoviti, kakšne razvojne vplive prinese državam gostiteljicam organizacija svetovnega prvenstva v nogometu. V delu sem analiziral in raziskal, kakšni so ekonomski, družbeni in politični razvojni učinki svetovnih prvenstev ter kakšne zahteve ima Fifa do držav gostiteljic. Ugotovljeno je bilo, da svetovna prvenstva

prinašajo tako pozitivne razvojne vplive kakor tudi negativne posledice za države gostiteljice.

V raziskavi je bilo ugotovljeno, da svetovna nogometna prvenstva prinesejo pozitivne učinke, kot sta večja možnost za zaposlitev ljudi pri investicijskih projektih, ki so povezani s športno in splošno infrastrukturo ter povečano število domačih in mednarodnih turističnih prihodov v času trajanja enomesečnega turnirja. Prav tako je bilo v raziskavi ugotovljeno, da je Braziliji organizacija svetovnega prvenstva pripomogla k dvigu turističnih prihodov v letu prvenstva. Dvig turističnih prihodov je bil le kratkoročen, saj državi gostovanje svetovnega prvenstva ni pripomoglo k dvigu turističnih prihodov v letu po prvenstvu. Rusiji pa Fifin zaključni turnir ni pripomogel k dvigu turističnih prihodov niti v letu prvenstva niti v letu po prvenstvu. Potrebno je poudariti tudi, da je večina ustvarjenih delovnih mest le kratkoročne narave in jih velika večina po končanem prvenstvu izgine.

Dolgoročni pozitivni vplivi svetovnih prvenstev se nanašajo predvsem na investicije v transportno, turistično in ostalo infrastrukturo ter z njimi povezane finančne naložbe. Prav tako se dolgoročni vplivi nanašajo na izboljšano mednarodno podobo države, ki lahko spodbudi domače in tuje investitorje za naložbe v splošno infrastrukturo. Skupek vseh pozitivnih učinkov lahko nato, v letih po prvenstvu, pripomore k boljši gospodarski rasti. V opravljeni raziskavi, ki se nanaša na investicije v transportno in športno infrastrukturo, je bilo ugotovljeno, da si je Rusija uspela hitreje in učinkoviteje izboljšati infrastrukturo, ker ni zamujala z izvedbo projektov, prav tako tudi ni opustila nobenega zastavljenega projekta. Brazilija pa je veliko infrastrukturnih projektov opustila ali zaključila z zamudo. Sodeč po raziskavi bi lahko sklepali, da bo Rusija verjetno imela veliko več dolgoročnih koristi kakor Brazilija, saj si je uspela izboljšati mednarodno podobo ter hitreje in učinkoviteje izboljšati splošno infrastrukturo. Na drugi strani Brazilija verjetno nima in tudi ne bo imela veliko dolgoročnih koristi, saj je zatajila pri infrastrukturnih projektih in strategiji, povezani z izboljšanjem podobe države, kar bi ji lahko prineslo dolgoročne koristi.

Negativni vplivi svetovnih prvenstev se nanašajo na naložbe v športno infrastrukturo, saj večina ruskih in brazilskih stadionov ne služi svojemu namenu in ne zmore pokrivati stroškov vzdrževanja, kar povzroča izgube njihovim upraviteljem, ki so bodisi nogometni klubi ali podjetja. Denar namenjen za to vrsto infrastrukture, ki v večini primerov dokazano ne prinaša nikakršnih koristi, bi lahko bil namesto tega, zlasti v razvijajočih državah, porabljen za izobraževanje, zdravstvo, zmanjševanje revščine in ostala kritična področja.

Med najbolj vidne negativne posledice svetovnih prvenstev zagotovo spadajo tudi protesti ljudi proti vladi, običajno zaradi slabega delovanja nekaterih državnih aparatov in zaradi ne strinjanja državljanov z nekaterimi (slabimi) odločitvami vlade. Prav tako se negativni vplivi svetovnih prvenstev nanašajo na prisilno izseljevanje ljudi iz njihovih lastnih domov, česar si države gostiteljice ne bi smele dovoliti in na proteste delavcev proti njihovim

delodajalcem zaradi kršenja človekovih pravic. V Braziliji so tamkajšnji prebivalci, pred in med prvenstvom, na številnih protestih protestirali večinoma zaradi same organizacije prvenstva, saj so prebivalci menili, da bi bil denar lahko porabljen za nekatera kritična področja. V Rusiji se je večina protestov zgodila pred prvenstvom, saj je ruska vlada uvedla strog režim, ki je v času prvenstva prepovedoval proteste. Protestniki so protestirali zaradi pokojninske reforme in kršenja človekovih pravic. V obeh državah so delavci na gradbiščih protestirali predvsem zaradi zamud pri plačilu plač in dela v nehumanih razmerah.

Moje mnenje je, da pod negativne učinke spadajo tudi nekatere zahteve Fife, kot so oprostitve davka za Fifo in njene partnerje ter zaslužek od prodaje vstopnic in televizijskih pravic. Fifa je na ta način v Braziliji in Rusiji skupaj zaslužila okrog 8,5 milijarde evrov. Fifa bi lahko svoje zahteve nekoliko omilila, vsaj v povezavi z izgradnjo in obnovo športne infrastrukture, saj je prvenstvo izvedljivo tudi z manjšim številom stadionov. Na ta način bi države denar lahko, kot je bilo že zgoraj navedeno, pametneje in učinkoviteje porabile.

Najpomembnejše priporočilo bi bila potreba po večji sinergiji med državo gostiteljico in Fifo. Vse vpletene strani bi si morale prizadevati za skupen cilj, kar bi lahko zmanjšalo možnosti za nekoliko krivično razdeljene dobičke v korist Fife, kot je bilo navedeno v delu. Bodoči gostitelji bi morali zahtevati večjo udeležbo pri pomembnih odločitvah, da se tako zagotovi pravične rezultate, koristne za oba glavana akterja. Res je, da svetovnega prvenstva brez Fife ni, vendar bi se države gostiteljice morale zavedati, da svetovnega prvenstva ne more biti brez ustreznega gostitelja.

Drugo priporočilo je usmerjeno proti prebivalcem držav gostiteljic, predvsem pa proti njihovim ambicioznim političnim uradnikom, ki odločajo o oddaji kandidature za organizacijo dogodka. Vsi prebivalci določenega naroda, ki se smatrajo bodisi za razvitega bodisi v razvoju, bi morali imeti besedo pri tej odločitvi in tako imeti možnost za tehten premislek, ali je gostovanje VŠD resnično v njihovi moči. Ob preučevanju teh dveh primerov je razvidno, da še vedno obstajajo številni socialno-ekonomski izzivi, ki jih je treba najprej premagati. Svetovno prvenstvo ima do razvijajočih držav večje zahteve kot do razvitih držav, saj morajo te države veliko infrastrukture zgraditi praktično iz nič. To velja tudi za Katar, kar pa za naslednjega gostitelja, ki velja za izjemno bogato državo, verjetno ne bo prevelika ovira.

7 ZAKLJUČEK

Šport in z njim povezani VŠD, kot je svetovno nogometno prvenstvo, ostajajo na vrhu seznama najprivlačnejših medijskih dogodkov, ki so pogojeni z obiskom in medijskim spremljanjem velikih množic ljudi ter s ciljem zaslužka. S tako množično privlačnostjo lahko šport ustvari velike količine dohodka, ki v nekaterih primerih lahko vpliva na splošno gospodarstvo držav, v procesu s svetovnimi korporacijami ali mednarodnimi športnimi telesi, ki sodelujejo v fazi proizvodnje in porabe svetovnega športa. Prav tako pa imajo ti največji športni dogodki družbeni in politični vpliv na prebivalstvo in državo kot celoto.

V delu je bilo ugotovljeno, kako šport in nogomet, v povezavi s konceptoma mednarodnih odnosov in globalizacije, vpliva na razvojne perspektive držav gostiteljic svetovnih nogometnih prvenstev. S pomočjo mednarodnih odnosov, globalizacije ter gospodarskih, političnih in družbenih vplivov je bilo v delu teoretično opazovano in predstavljeno vedenje

glavnih akterjev svetovnih prvenstev, in sicer Fife, njenih partnerjev in države gostiteljice. Na splošno je to poudarilo vplive na države gostiteljice, ki so svojo ekonomsko in politično avtonomijo predale Fifi, kar je privedlo do nekaterih negativnih in pozitivnih socialnih učinkov. Veliko zanimanje za organizacijo svetovnih prvenstev po vsem svetu, sposobnost privabljanja množic in izpostavljenost države po vsem svetu postavlja Fifo v trden položaj za določitev pogojev za organizacijo turnirja, tudi če so takšni pogoji precej neugodni za države gostiteljice.

Lahko bi rekli, da svetovna nogometna prvenstva državam v razvoju prinesejo več težav pri organizaciji dogodka kakor koristi po končanem dogodku. Zaključni turnir državam gostiteljicam prinese nekatere ekonomske koristi in izboljšave, vendar je bilo ugotovljeno, da so te koristi močno presegle stroški vseh izboljšav in način preusmeritve teh sredstev proč od državljanov, kar ne vodi do bistvenega razvoja. Poleg tega pa lahko svetovna prvenstva državam prinesejo tudi večje socialne probleme, ki so običajno pogojeni s slabimi in napačnimi političnimi odločitvami vlade. Po drugi strani pa lahko svetovna prvenstva v nogometu, ob pravilnem odločanju in ravnanju vlade, prinesejo pozitivne socialno-politične učinke.

Glavna omejitev dela je bilo dejstvo, da je bilo svetovno prvenstvo leta 2018 v Rusiji razmeroma nedavno, zato ni bilo mogoče preučiti nekaterih dolgoročnih učinkov dogodka. Največja težava pri izdelavi dela pa se nanaša na dejstvo, da nekatere verodostojne informacije in poročila o prvenstvu po vsej verjetnosti še niso bila objavljena ali pa so bila napačno objavljena. Rezultat tega je, da mnogi internetni viri, predvsem glede prvenstva v Rusiji leta 2018, niso celovito preverjeni. To otežuje izdelavo dela, saj je potrebno med množico različnih informacij in poročil izbrati takšne/a, ki so pravilne/a in verodostojne/a.

Temo bi bilo mogoče, za nadaljnje proučevanje, še nekoliko podrobneje obdelati in raziskavo razširiti tako glede ekonomskih in socialnih učinkov kakor tudi političnih učinkov. V povezavi z ekonomskimi učinki bi lahko raziskovali še nekatere druge pod teme, povezane s svetovnim prvenstvom, kot so oprostitev davka za Fifo in njene partnerje, marketing v povezavi s turizmom in investicijami, lahko pa bi se usmerili v raziskavo gradbenih podjetij in korupcije. Pri političnih učinkih bi lahko, poleg v delu omenjenih podtem, raziskali še domačo politično sliko držav gostiteljic. Pri socialnih učinkih pa bi lahko raziskovali pojme, kot so državljanski ponos, enotnost in ksenofobija naroda držav gostiteljic, ki so prisotni ob takšnih dogodkih. Delo bi lahko bilo pomembno za oblikovanje poročil in priporočil glede nadaljnega proučevanja te teme. Ta priporočila bi lahko povezali s področji nadaljnjih študij glede te teme, ki bi nato lahko vplivale na posledične dolgoročne vplive, učinke ali posledice svetovnih nogometnih prvenstev, kar bi lahko drugim državam pomagalo pri odločitvi, ali bodo oddale ponudbe za organizacijo prvenstva ali ne.

Moja prva hipoteza, ki sem jo postavil v uvodu dela, se nanaša na raziskavo, ali svetovna nogometna prvenstva državi gostiteljici pomembno izboljšajo turistične prihode v letu po prvenstvu. Hipoteze ni bilo mogoče potrditi in jo moram ovreči, saj, tako Rusiji kakor Braziliji, organizacija svetovnega prvenstva ni pripomogla k izboljšanju turističnih prihodov v letu po prvenstvu. Obe državi sta v letu po prvenstvu zabeležili manjše število turistov kot v letu prvenstva.

Naslednja hipoteza, ki sem jo postavil, je osredotočena na raziskavo, ali svetovna prvenstva v nogometu državi gostiteljici pomembno izboljšajo mednarodno podobo države po končanem prvenstvu. Hipoteze ni bilo mogoče v celoti potrditi in jo moram ovreči, saj je organizacija svetovnega prvenstva Rusiji pripomogla k izboljšanju mednarodne podobe države, Braziliji pa ne. Ugotovil sem, da si je Rusija mednarodno podobo uspela izboljšati tako, da se je svetovni javnosti predstavila kot mirna, varna in prijazna država. Medtem ko si Brazilija ni uspela izboljšati mednarodne podobe, zaradi slabo pripravljene vladne strategije, katere najbolj vidna posledica je bila veliko število protestov.

Tretja hipoteza, ki sem jo postavil, pravi, da si je Rusija, z organizacijo prvenstva, hitreje in učinkoviteje izboljšala športno in transportno infrastrukturo kakor Brazilija. Hipotezo potrjujem, saj je iz raziskave, ki sem jo v delu opravil, razvidno, da si je Rusija hitreje in učinkoviteje izboljšala športno in transportno infrastrukturo. To ji je uspelo tako, da je v roku zaključila vse zastavljene infrastrukturne projekte.

LITERATURA IN VIRI

LITERATURA

Alves, B. (7.10.2020). Agriculture industry in Brazil – Statistics & Facts. *Statista*. Pridobljeno s <https://www.statista.com/topics/5838/agriculture-in-brazil/>

Ames, N. (30.11.2017). Russia 2018 World Cup: The complete guide to all the stadiums venues. *The Guardian*. Pridobljeno s <https://www.theguardian.com/football/2017/nov/30/russia-2018-world-cup-the-complete-guide-to-all-the-stadiums-venues>

Antunes, A. (27.5.2014). How The 2014 FIFA World Cup Became The Worst Publicity Stunt in History. *Forbes*. Pridobljeno s <https://www.forbes.com/sites/andersonantunes/2014/05/27/how-the-2014-fifa-world-cup-became-the-worse-publicity-stunt-in-history/#62d3c2f02b2f>

Ahtik, M., & Mencinger, J. (2012). *Ekonomika evropske integracije*. Ljubljana: GV založba

- Akire, S. (2010) Human Development: Definitions, Critiques, and Related Concepts (raziskovalno poročilo). Pridobljeno s https://www.ophi.org.uk/wp-content/uploads/OPHI_WP36.pdf
- Alm, J. (2012). *World Stadium Index. Stadiums built for major sporting events – bright future or future burden?*. Copenhagen: Danish Institute for Sport Studies. Pridobljeno s https://www.playthegame.org/media/1965212/world_stadium_index_final.pdf
- Armstrong, J. (20.7.2015). FIFA World Cup 2014 leads to record number of foreign visitors to Brazil. *Mirror*. Pridobljeno s <https://www.mirror.co.uk/news/world-news/fifa-world-cup-2014-leads-6106072>
- Baade, R. & Matheson, V. (2004). *The Quest for the Cup: Assessing the Economic Impact of the World Cup*. Illinois: Lake Forest College. Pridobljeno s <http://media.clemson.edu/economics/data/sports/Stadiums%20and%20Econ%20mpact/worldcup.pdf>
- Bajpai, P. (14.9.2019). Emerging Markets: The Parts of Russia's GDP. *Investopedia*. Pridobljeno s <https://www.investopedia.com/articles/investing/120615/emerging-markets-analyzing-russias-gdp.asp>
- Baker, W. (2019). *The Economic Impact of Mega Sport Event* (diplomsko delo). Hartford: Trinity Coleage. Pridobljeno s <https://digitalrepository.trincoll.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1817&context=theses>
- Barney, R.K, Wenn, S.R., Martyn S.G. (2002). *Selling the five rings*. Salt Lake City: University of Utah Press. Pridobljeno s https://library.olympic.org/Default/doc/SYRACUSE/51422/selling-the-five-rings-the-international-olympic-committee-and-the-rise-of-olympic-commercialism-rob?_lg=en-GB
- Barro, R. J. (1999). Human capital and growth in cross-country regressions. (99) 237-277. Pridobljeno s <https://www.government.se/contentassets/8e643e6e816841cf8b619be7d4dd3ba/robert-j.-barro-human-capital-and-growth-in-cross-country-regression>
- Baumann, R. & Matheson, V. (2013). *Infrastructure Investments and Mega-Sports Events: Comparing the Experience of Developing and Industrialized Countries*. Massachusetts: College of the Holy Cross. Pridobljeno s https://college.holycross.edu/RePEc/hcx/Baumann-Matheson_MegaEventsDeveloping.pdf
- Brauer, J., & Haiwood, R. (2010). Non-state Sovereign Entrepreneurs and Non-territorial Sovereign Organizations (raziskovalno poročilo). Pridobljeno s <https://www.rrojasdatabank.info/wp2010-09.pdf>
- Briedenhann, J. (2011). The Potential of Small Tourism Operators in the Promotion of Pro-Poor Tourism. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 20(11), 484-500. Pridobljeno s <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/19368623.2011.562439>

- Brunet, F. & Xinwen, Z. (2009). The economy of the Beijing Olympic Games: An analysis of first impacts and prospects. *Recercat*. 1-27. Pridobljeno s https://www.recercat.cat/bitstream/handle/2072/13789/WP116_eng.pdf
- Bovy, P. (2011). *FIFA 2018 World Cup in RUSSIA "2018 FIFA WCup TRANSPORT SERVICE PLANNING" Ekaterinburg Seminar—October 27-28th 2011* (raziskovalno poročilo). Pridobljeno s <https://www.mobility-bovy.ch/resources/02.EKATERINBURG.2011.pdf>
- Buarque, D. (2019). Brazil Is Not (Perceived as) a Serious Country: Exposing Gaps between the External Images and the International Ambitions of the Nation. London: Kings college. Pridobljeno s <https://tidsskrift.dk/bras/article/view/112957/165990>
- Cernel, S. (14.6.2018). The World Cup Effect: Requirements and Costs of Infrastructure. Pridobljeno s <https://resources.investormanagementservices.com/the-world-cup-effect/>
- Chappelet, J. (2012). Mega sporting event legacies: a multifaceted concept. Lausanne: University of Lausanne. Pridobljeno s <https://ideas.repec.org/a/ucm/padeur/v25y2012p76-86.html>
- Darkey, D. & Horn, A. (2009). Homing in(n) on the Economic Benefits of 2010 FIFA World Cup: Opportunities for and Misgivings of Bed-and-Breakfast Operators in Gauteng, South Africa. *Researchgate*. 20(1), 77-91. Pridobljeno s https://www.researchgate.net/publication/226455751_Homing_inn_on_the_Economic_Benefits_of_2010_FIFA_World_Cup_Opportunities_for_and_Misgivings_of_Bed-and-Breakfast_Operators_in_Gauteng_South_Africa
- De Paula, M. (2014). *The Worl Cup in Brazil: Its legacy and challenges*. Rio de Janeiro: Heinrich Böll Stiftung Brasil. Pridobljeno s https://www.solidar.ch/sites/default/files/solidar_suisse_study_world_cup_brazil_14.pdf
- Dhyani, K. (9.7.2018). FIFA World Cup 2018 generates 5 million tourists for Russia. *Insidesport*. Pridobljeno s <https://www.insidesport.co/fifa-world-cup-2018-generates-5-million-tourists-for-russia/>
- Elagina, D. (21.7.2020). Number of inbound tourist arrivals in Russia 2014-2019. *Statista*. Pridobljeno s <https://www.statista.com/statistics/888119/russia-international-tourist-arrivals/>
- Ellyatt, H. (14.6.2018). The World Cup will give Russia's economy a boost — just don't expect it to last. *CNBC*. Pridobljeno s <https://www.cnbc.com/2018/06/14/russia-world-cup-will-give-economy-a-boost.html>
- Fan, Y. (2010). Branding the nation: Towards a better understanding. *Journal of Place Branding and Public Diplomacy*. 6 (2), 97–103. doi:10.1057/pb.2010.16
- FIFA. (2014). FIFA financial report. Zurich: 65th FIFA Congress. Pridobljeno s <https://img.fifa.com/image/upload/e4e5lkxrbqvgscxgjhx.pdf>
- FIFA. (2018). FIFA financial report. Zurich: 69th FIFA Congress. Pridobljeno s <https://resources.fifa.com/image/upload/xzshsoe2ayttyquuxhq0.pdf>

- FIFA (2019). Regulations Governing the Application of the Statutes Standing Orders of the Congress. Zurich: FIFA. Pridobljeno s <https://resources.fifa.com/image/upload/fifa-statutes-5-august-2019-en.pdf?cloudid=ggymhxxv8jrdfbekrrm>
- Fourie, J., & Santana-Gallego, M. (2010). The impact of mega-sport events on tourist arrivals. *Tourism Management-Journal-Elsevier*, 1364-1370. Pridobljeno s https://www.researchgate.net/publication/46443643_The_impact_of_mega-events_on_tourist_arrivals
- Frawley, S., & Adair, D. (2014). Managing the World Cup: Managerial Dimensions. V Frawley, S., & Adair, D. (ur.), *Managing the Football World Cup*. (str. 1-6). Pridobljeno s https://link.springer.com/chapter/10.1057%2F9781137373687_1
- Gaspar, D. (2007). What is the capability approach? Its core, rationale, partners and dangers. *Researchgate*. 36(7), 335–359. doi: 10.4324/9781315258003-16
- Gasquez, M. (2017). *Football and economy relations at the international level* (magistrsko delo). Barcelona: Universitat de Barcelona. Pridobljeno s https://tdx.cat/bitstream/handle/10803/441743/RGM_PhD_THESIS.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Gibson, O. (2014). Brazil proves perfect host to inspire soul-stirring World Cup feast. *The Guardian*. Pridobljeno s <https://www.theguardian.com/football/blog/2014/jul/13/brazil-intoxicating-host-inspire-world-cup-feast>
- Goel, R., & Korhonen, I. (2011). *Determinants of economic growth in BRIC countries*. La Paz: Institute for Advanced Development Studies
- Grix, J., & Houlihan, B. (2014). Sports mega-events as part of a nation's soft power strategy: The cases of Germany (2006) and the UK (2012). *The British Journal of Politics & International Relations*, 16(4), 572-596. Pridobljeno s <https://e-space.mmu.ac.uk/621304/3/2014BJPIR.pdf>
- Guay, J. (12.6.2017). Brazil lifts millions out of poverty with direct cash transfer scheme. *Apolitical*. Pridobljeno s https://apolitical.co/en/solution_article/brazil-lifts-millions-poverty-direct-cash-transfer-scheme
- Haibin, N. (2012). *BRICS in Global Governance: A Progressive Force?*. New York: Institute for International Strategic Studies. Pridobljeno s <https://library.fes.de/pdf-files/iez/global/09048.pdf>
- Horne, J. & Manzenreiter, W. (2006). An introduction to the sociology of sports mega-events. *SAGE journals*, 54(2), 1-24. Pridobljeno s <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-954X.2006.00650.x>
- Horne, J. (2011). *Building BRICs by Building Stadiums: Preliminary Reflections on Recent and Future Sports Mega-Events in Four Emerging*. Preston: University of Central Lancashire (raziskovalno poročilo). Pridobljeno s https://www.academia.edu/14254995/Building_BRICs_by_Building_Stadiums_Preliminary_Reflections_on_Recent_and_Future_Sports_Mega_Events_in_Four_Emerging_Economies

- Horne, J. (2012). *The Four 'Cs' of Sports Mega-Events: Capitalism, Connections, Citizenship and Contradictions*. V Hayes, G., & Karamichas, J. (ur.), Olympic Games, Mega-Events and Civil Societies (str. 31-45). London: Palgrave Mcmillan. Pridobljeno s https://link.springer.com/chapter/10.1057/9780230359185_2
- Ivanko, I. (14.6.2019). The State of Russian Stadiums, a Year After the World Cup. *The Moscow Times*. Pridobljeno s <https://www.themoscowtimes.com/2019/06/14/the-state-of-russian-stadiums-a-year-after-the-world-cup-a66004>
- Joshi, R.M. (2009). *International Business*. New Delhi: Oxford University Press. Pridobljeno s <https://india.oup.com/productPage/5591038/7421214/9780195689099>
- Kassens-Noor, E. (2014). *Managing Transport at the Football World Cup*. V Frawley, S., & Adair, D. (ur.), Managing the Football World Cup (str. 149-174). London. Pridobljeno s https://www.academia.edu/13775176/Managing_Transport_during_the_World_Cup
- Kastorff, K. (27.6.2014). Economic and social impact of the 2014 World Cup. *Kimpacto*. Pridobljeno s <https://www.kimpacto.com/blog/economic-and-social-impact-of-the-2014-world-cup>
- Ki-moon, B. (11.5.2011). Remarks to the Second International Forum on Sport, Peace and Development. *United Nations*. Pridobljeno s <https://www.un.org/sg/en/content/sg/speeches/2011-05-11/remarks-second-international-forum-sport-peace-and-development>
- Kobierecki, M.M. (2013). Sport in international relations. Expectations, possibilities and effects. *Interdisciplinary political and cultural journal*, 15(13), 49-74. doi:10.2478/ipcj-2013-0004
- Kobierecki, M.M & Strožek, P. (18.3.2020). *Sports mega-events and shaping the international image of states: how hosting the Olympic Games and FIFA World Cups affects interest in host nations*. Lodz: University of Lodz. Pridobljeno s <https://link.springer.com/article/10.1057/s41311-020-00216-w>
- Kurmaev, R., & Malinin, V. (3.1.2020). Russia: oil & gas Laws and Regulations 2020. Pridobljeno s <https://iclg.com/practice-areas/oil-and-gas-laws-and-regulations/russia>
- Lowe, C. (13.7.2018). Soccer World Cup de-toxifies Russia's global brand. *Reuters*. Pridobljeno s <https://www.reuters.com/article/us-soccer-worldcup-russia-branding-idUSKBN1K31SG>
- Levermore, R., & Budd, A. (2004). *Sport and International Relations: Continued neglect*. V Levermore, R., & Budd, A. (ur.), Sport and International Relations (str. 16-30). London: Routledge
- Maguire, J. (2008). *Sport and Globalization, Entry For: Sport and Development Web-Based Platform* (raziskovalno poročilo). Biel: Swiss Academy for Development. Pridobljeno s https://www.sportanddev.org/sites/default/files/downloads/81__sport_and_globalisation.pdf

- Maennig, W. (2007). *One year later: A re-appraisal of the economics of the 2006 soccer World Cup* (raziskovalno poročilo). Hamburg: Faculty of Business, Economics and Social Sciences. Pridobljeno s https://college.holycross.edu/RePEc/spe/Maennig_WorldCup2006.pdf
- Melkadze, A. (12.2.2020). Total expenditure of international visitors during the World Cup in Russia in 2018, by category. Pridobljeno s <https://www.statista.com/statistics/884506/international-visitor-spending-habits-during-russian-world-cup/>
- Manfred, T. (13.5.2015). Brazil's \$3 billion World Cup stadiums are becoming white elephants a year later. *Business Insider*. Pridobljeno s <https://www.businessinsider.com/brazil-world-cup-stadiums-one-year-later-2015-5>
- Matheson, V.A. (2006). *Mega-Events: The effect of the world's biggest sporting events on local, regional, and national economies*. Worcester: College of the Holy Cross. Pridobljeno s https://www.researchgate.net/publication/24131508_Mega-Events_The_effect_of_the_world's_biggest_sporting_events_on_local_regional_and_national_economies
- Matheson, V.A. (2012). *Assessing the infrastructure impact of mega-events in emerging economies*. Worcester: College of the Holy Cross. Pridobljeno s https://crossworks.holycross.edu/econ_working_papers/8/
- Matheson, V.A. (28.6.2014). Were the Billions Brazil Spent on World Cup Stadiums Worth It?. *FiveThirtyEight*. Pridobljeno s <https://fivethirtyeight.com/features/were-the-billions-brazil-spent-on-world-cup-stadiums-worth-it/>
- Mminele, D. (20.7.2016). The role of BRICS in the global economy. *BIS*. Pridobljeno s <https://www.bis.org/review/r160720c.htm>
- Munday, B. (2019). From the beautiful game to birthday parties: the brutal reality of what happened to Brazil's World Cup stadiums. *The Football Times*. Pridobljeno s <https://thesefootballtimes.co/2019/05/06/from-the-beautiful-game-to-birthday-parties-the-brutal-reality-of-what-happened-to-brazils-world-cup-stadiums/>
- Nye, J. (2008). *Public Diplomacy and Soft Power, The Annals of the American Academy of Political and Social Science* (raziskovalno poročilo). Cambridge: Harvard University. Pridobljeno s <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0002716207311699>
- Panja, T. (14.11.2019). Qatar Faces a Tight Squeeze for Its Compact World Cup. *New York Times*. Pridobljeno s <https://www.nytimes.com/2019/11/14/sports/qatar-world-cup-visitors.html>
- Paulo, S. (15.5.2019). China Vs. Brazil Vs. Russia: A Comparative Study. Pridobljeno s <https://seekingalpha.com/article/4264466-china-vs-brazil-vs-russia-comparative-study>
- Plecher, H. (28.10.2020). Russia: Distribution of the workforce across economic sectors from 2010 to 2020. *Statista*. Pridobljeno s <https://www.statista.com/statistics/271373/distribution-of-the-workforce-across-economic-sectors-in-russia/>

- Plecher, H. (7.10.2020). Unemployment rate in Brazil 2020. *Statista*. Pridobljeno s <https://www.statista.com/statistics/263711/unemployment-rate-in-brazil/>
- Plecher, H. (28.7.2020). Share of economic sectors in the GDP in Brazil 2019. Pridobljeno s <https://www.statista.com/statistics/254407/share-of-economic-sectors-in-the-gdp-in-brazil/>
- Pollock, J. (11.5.2010). World Cup: To tax or not to tax?. *BBC*. Pridobljeno s <https://www.bbc.com/news/10091277>
- Preuss, H. (2006). *Lasting Effects of Major Sporting Events*. Mainz: Institute of Sport Science. (raziskovalno poročilo). Pridobljeno s https://www.researchgate.net/publication/229012841_Lasting_Effects_of_Major_Sporting_Events
- Putin, V. (13.8.2018). Speech at the 68th FIFA Congress. *Kremlin*. Pridobljeno s <http://en.kremlin.ru/events/president/news/57738>
- Radulescu, G., Panit, P. & Voica, C. (2014). BRICS countries challenge to the world economy new trends. *1st International Conference 'Economic Scientific Research - Theoretical, Empirical and Practical Approaches', ESPERA 2013*, 14(8), 605-613. doi:10.1016/S2212-5671(14)00135-X
- Ravbar, M., & Bole, D. (2007). *Geografski vidiki ustvarjalnosti*. Ljubljana: Založba ZRC.
- Robertson, R. (1990) *Mapping the Global Condition: Globalization as the Central Concept*. (raziskovalno poročilo). London: Sage. Pridobljeno s <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/026327690007002002>
- Rodges, J. (2.7.2018). World Cup 2018: Wins For Russia On And Off The Field. *Forbes*. Pridobljeno s <https://www.forbes.com/sites/jamesrodgerseurope/2018/07/02/world-cup-2018-wins-for-russia-on-and-off-the-field/#16ffb0ec1a3e>
- Rontos, K., Salvati, L., & Vavouras, I. (2013). Socioeconomic and Political Dimensions of Development Worldwide. *Social crimonol.* doi: 10.4172/2375-4435.1000101
- Saboya Valente, A., & Noguera-Tur, J. (2014). Reflections around 2014 FIFA Football World Cup in Brazil. V Hofmeister, W., & Sarmah, M. (ur.), *More than a game: Sport, Society and Politics* (str. 106-112). Singapore: Konrad-Adenauer-Stiftung. Pridobljeno s https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=fc8df112-0197-df4a-8a36-b70fca40cd25&groupId=252038
- Saltanova, S. (28.5.2019). Inequality in Russia. Pridobljeno s <https://iq.hse.ru/en/news/278197269.html>
- Sanders, L. (26.8.2020). How Qatar uses soft power to conquer the world. *DW*. Pridobljeno s <https://www.dw.com/en/qatar-football-psg-world-cup/a-54706466>
- Sen, A. (1999). Development as Freedom. V Roberts, T., Bellone Hite, A., & Chorev, N. (ur.), *The Globalization and Development reader: Perspectives on Development and Global Change* (str. 525-548). Chichester: John Wiley & Sons, Ltd. Pridobljeno s <https://diarium.usal.es/agustinferraro/files/2020/01/Roberts-Hite-and-Chorev-2015-The-Globalization-and-Development-Reader.pdf#page=539>

- Senjur, M. (2002). *Razvojna ekonomika: Teorije in politike gospodarske rasti in razvoja*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Shawn, W. (12.7.2018). Will the World Cup finally change how Russia is portrayed? *The Guardian*. Pridobljeno s <https://www.theguardian.com/football/2018/jul/12/will-the-world-cup-finally-change-how-russia-is-portrayed>
- Simons, G. (2011). Attempting to re-brand the branded: Russia international image in the 21st century. *Russian Journal of Communication*, 4(3), 322-250. Pridobljeno s <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.456.3759&rep=rep1&type=pdf>
- Soares e Castro, A. (2013). 2014 FIFA World Cup and 2016 Olympic Games: Brazil's strategy to win hearts and minds through sports and football. *Public Diplomacy Magazine*, 29-35. Pridobljeno s <https://static1.squarespace.com/static/5be3439285ede1f05a46dafa/t/5be3b7884fa51aca8f6e0818/1541650314261/SportsDiplomacy.pdf>
- Soares e Castro, A. (2018). The 2018 FIFA World Cup: The Gains and Constraints of Russia's Soft Power of Attraction Through Football and Sports. *Rising Powers Project*, 3(18), 17-37. Pridobljeno s <https://risingpowersproject.com/quarterly/the-2018-fifa-world-cup-the-gains-and-constraints-of-russias-soft-power-of-attraction-through-football-and-sports/>
- Sturgess, B. & Brady, C. (2006). Hosting the FIFA World Cup: Economic boon or winner's curse? *World Economics*, 145-164. Pridobljeno s https://www.researchgate.net/publication/23725071_Hosting_the_FIFA_World_Cup
- Taks, M. (2013). Social sustainability of non-mega sport events in a global world. *European Journal for Sport and Society*, 10(2), 121-141. Pridobljeno s https://www.researchgate.net/publication/313461396_Social_sustainability_of_n-on-mega_sport_events_in_a_global_world_1
- Taylor, K. (26.4.2012). Why is human capital important for development?. *OECD*. Pridobljeno s <https://community.oecd.org/docs/DOC-41754>
- Todora M.P., & Smith S.C. (2009) *Economic development*. United Kingdom: Pearsons Education. Pridobljeno s <https://mediasrv.uaa.gr/eclass/modules/document/file.php/AOA215/Economic%20Development%20-%20Todaro%20and%20Smith.pdf>
- Trunkos, J & Heree, B. (2017). Sport Diplomacy: A Review of How Sports Can be Used to Improve International Relations. V Esherick, C., Baker, R.E., Jackson, S. & Sam, M. (ur.), *Case studies in Sport Diplomacy* (str. 1-17). Virginia: West Virginia University. Pridobljeno s https://www.researchgate.net/publication/327680234_Sport_Diplomacy_A_Review_of_How_Sports_Can_be_Used_to_Improve_International_Relations
- United Nations Development Programme. (1996) *Human Development Report*. New York: Oxford University Press. Pridobljeno s <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-1996>

- Van Wik, J. (2008). The 2010 FIFA World Cup in South Africa: The politics of hosting a mega international event. *World Journal of Managing Events*, 2(1), 1-9.
- Waldron, T. (4.12.2014). Brazil Spent \$1 Billion More On World Cup Stadiums Than Originally Planned. *ThinkProgress*. Pridobljeno s <https://archive.thinkprogress.org/brazil-spent-1-billion-more-on-world-cup-stadiums-than-originally-planned-430c07a93c32/>
- Wisniewska & Rogoża. (17.9.2018). The 2018 FIFA World Cup in Russia – circuses instead of bread?. *OSW Center for eastern studies*. Pridobljeno s <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2018-09-17/2018-fifa-world-cup-russia-circuses-instead-bread>

VIRI

- BBC News. (19.1.2012). Beer 'must be sold' at Brazil World Cup, says Fifa. Pridobljeno s <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-16624823>
- BBC Sport. (6.6.2014). 2014 Fifa World Cup: Where are the 12 host stadiums in Brazil?. Pridobljeno s <https://www.bbc.com/sport/football/24897388>
- Breaking travel news. (29.9.2014). FIFA World Cup 2014 drives up tourism spending in Brazil. Pridobljeno s <https://www.breakingtravelnews.com/news/article/fifa-world-cup-2014-drives-up-tourism-spending-in-brazil/>
- Breaking travel news. (30.6.2014). FIFA World Cup 2014: Spike in Brazil employment. Pridobljeno s <https://www.breakingtravelnews.com/news/article/fifa-world-cup-2014-spike-in-brazil-employment/>
- Ceic data. (28.4.2020). Brazil Visitor Arrivals. Pridobljeno s <https://www.ceicdata.com/en/indicator/brazil/visitor-arrivals>
- Ceic data. (13.3.2020). Russia Visitor Arrivals. Pridobljeno s <https://www.ceicdata.com/en/indicator/russia/visitor-arrivals>
- Fox sports. (15.10.2020). World cup history. Pridobljeno s <https://www.foxsports.com/soccer/fifa-world-cup/history>
- FIFA. (20.3.2015). Brazil 2014, a success for the entire football community. Pridobljeno s <https://www.fifa.com/about-fifa/who-we-are/news/brazil-2014-a-success-for-the-entire-football-community-2568019>
- FIFA. (2020a). Who We Are: About FIFA. Pridobljeno s <https://www.fifa.com/about-fifa/who-we-are/>
- FIFA. (2020b). FIFA Member associations. Pridobljeno s <https://www.fifa.com/associations/>
- Human Rights Watch. (2018). Russia: FIFA World Cup 2018. Pridobljeno s https://www.hrw.org/sites/default/files/news_attachments/reporters_guide_world_cup0518_pdfweb_0.pdf
- Inside Sport Desk. (2018). FIFA World Cup 2018: The 12 stadiums – cost, capacity & matches. Pridobljeno s <https://www.insidesport.co/fifa-world-cup-2018-the-12-stadiums-cost-capacity-matches-1109062018/>

- International trade center. (2017). BRICS countries: Emerging players in global services trade. Pridobljeno s https://www.intracen.org/uploadedFiles/intracenorg/Content/Publications/28_BRICS_Services_new_270717_final_Low-res.pdf
- Nepal Entrepreneurs`Hub. (27.7.2018). FIFA World Cup 2018 and its Economic Side. Pridobljeno s <https://medium.com/@NEHUB/fifa-world-cup-2018-and-its-economic-side-4d4a3bcc6242>
- Statista research department. (10.2.2014). Total costs of the FIFA World Cup 2014 in Brazil. Pridobljeno s <https://www.statista.com/statistics/296493/total-costs-fifa-world-cup-2014-brazil/>
- Statista research department. (21.10.2020). Number of inhabitants living under the national poverty line in Russia from 1st quarter 2018 to 2nd quarter 2020. Pridobljeno s <https://www.statista.com/statistics/1033016/russia-number-of-people-under-poverty/>
- Trading economics. (2020). Brazil unemployment rate. Pridobljeno s <https://tradingeconomics.com/brazil/unemployment-rate>
- Trading economics. (2020). Russia unemployment rate. Pridobljeno s <https://tradingeconomics.com/russia/unemployment-rate>
- The top tens. (2020). Best National Soccer Teams. Pridobljeno s <https://www.thetoptens.com/best-national-soccer-team/>
- The World Bank Group. (2020). Brazil. Pridobljeno s <https://data.worldbank.org/country/Brazil>
- The Worl Bank. (2020). International turism, number of arrivals – Brazil. Pridobljeno s <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.ARVL?locations=BR>
- The world Bank Group. (2020). Russia. Pridobljeno s <https://data.worldbank.org/country/russian-federation>
- Valu Strat. (10.10.2018). Hosting mega sporting events – a boost for the host nation’s economy?. Pridobljeno s <https://valustrat.com/hosting-fifa-world-cup>
- Zacks. (7.6.2018). Here's How FIFA's World Cup Sponsors Have Performed on the Stock Market. Pridobljeno s <https://www.nasdaq.com/articles/heres-how-fifas-world-cup-sponsors-have-performed-stock-market-2018-06-07>
- Warsaw institute. (24.2.2020). Russia’s Economy Is Becoming Heavily Dependent on Hydrocarbons. Pridobljeno s <https://warsawinstitute.org/russias-economy-becoming-heavily-dependent-hydrocarbons/>